

I
01788

BIBLIOTECA

PENTRU TOTI

VASILE ALECSANDRI

1-2

TEATRU

I.

CETATEA NEAMTULUI
CINEL - CINEL

BIBLIOTEC
ACADEMIEI
ROMANE

LITERE
STIINTA

ARTA

18/10.2.1928

Editura Librăriei LEON ALCALAY

BUCUREȘTI CALEA VICTORIEI No. 37

www.dacoromanica.ro

„BIBLIOTECA PENTRU TOȚI“

Fiecare număr 30 bani

Volume destinate tineretului școlar

<i>Andersen</i> , Povești alese	—30
<i>Marian</i> , Pasările noastre	—30
<i>Carmen Sylva</i> , De prin veacuri	—60
<i>Michelet</i> , România, Roma, Piza	—30
<i>Bachelin</i> , Castelul Peleş	—30
<i>Theuriet</i> , Din tinerețe	—30
<i>Anton Pann</i> , Povestea vorbii, partea I	—30
» » » » » II	—30
» » » » » III	—30
<i>Colomb D-na</i> , Istorioare	—30
<i>Bolintineanu</i> , Legende istorice	—30
<i>Creangă</i> , Opere complete, vol. I	—30
» Moș Nichifor	—30
» Povestea lui Stan pătitul	—30
» Povestea lui Harap alb	—30
» Amintiri din copilărie	—30
<i>Ionescu Gion</i> , Istorie	—30
<i>Dumitru Stăncescu</i> , La gura sobei	—30
» » Povești de Crăciun	—30
<i>Vildenbruch</i> , Doi trandafiri	—30
<i>Bourde</i> , Patriotul	—3
Minunile universului, 3 volume	—9
<i>Dulfu</i> , Legenda țiganilor	—3

Catalogul cîmplesc al acestei Biblioteci pentru toți a se cere la Librăriei Leon Alcalay, București.

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

No. 199.

VASILE ALECSANDRI

TEATRU

CETATEA NEAMȚULUI
CINEL-CINEL

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI LEON ALCALAY
CALEA VICTORIEI, No. 37
1908.

Tip. „Minerva“.

www.dacoromanica.ro

Opera lui Vasile Alecsandri, din care Biblioteca pentru toți a publicat cea mai mare parte (a se vedea vol. 180—194), se desăvârșește prin lucrările de teatru ale marelui poet.

Piese și monoloagele ce se publică în vol. 199 și 200 ale Bibliotecei noastre, alăturarea de marile și frumoasele piese în versuri ca Despot Vodă și Fântâna Blanduziei, sunt acele opere literare cari dau mai bine imaginea întregii evoluții teatrale românești din 1840 și sfârșitul veacului al XIX-lea.

Alegând din teatrul cel atât de bogat și variat al lui Vasile Alecsandri lucrările acți publicate, direcțiunea Bibliotecei vrea să pună la îndemâna tineretului școlar piesele ce pot fi mai ușor apreciate și mai fără multă greutate jucate.

CETATEA NEAMȚULUI

P E R S O A N E :

SOBIESCHI, regele Poloniei.

IABLONOVSKI, hatmanul armatei polone

POTOSKI, aghiotantul lui Sobieschi.

ȘOIMAN căpitan bătrân de cetate.

TUDORA, fiica lui.

FARCAȘ, tânăr ostaș român.

GALU, }
GHETU, }
MIRCEA, } plăeși.

Un STRĂJER ROMÂN.

O SENTINELĂ POLONĂ.

O ROMÂNĂ.

Un COPILANDRU.

Un SOLDAT POLON.

Trei PLĂEȘI.

ROMÂNI, ROMÂNCE, STATUL MAJOR POLON, AGHIOTANȚI, ARMATA POLONĂ.

CETATEA NEAMȚULUI¹⁾
SAU
SOBIESCHI ȘI PLĂEȘII ROMÂNI
DRAMĂ ISTORICĂ ÎN 3 ACTE

Scenele se petrec la cetatea Neamțului, în anul 1686

ACTUL I

Teatrul reprezintă malurile pârăului Neamț, cu o punte peste el; dealuri în fund, cu o cărare ce șerpuește pe coastele lor, și în stânga casa lui Șoiman.

SCENA I

GALU, GHETU, MIRCEA (în fața scenei) ROMÂNI
și ROMÂNCE (învârtesc o horă pe malul pârăului).

GALLU. — Mândră zi ne-o dat Dumnezeu de sărbarea icoanei lui Ștefan Vodă!

GHEȚU. — Mândră, fărtate, și strălucită ca numele Marelui Voevod ce-o apărat țara noastră, 40 de ani în șir, cu brațul său cel neînyins!

¹⁾ Subiectul acestei drame e tras din nuvela istorică a d-lui C. Negruți.

GALU. — Astăzi are să s'adune tot poporul de prin munți și de prin văi, ca să meargă sus, la cetatea Neamțului, spre închinare d'înaintea icoanei sfântului Ștefan, după datina strămoșească.

MIRCEA. — (mai în fund, privind spre dealuri). Iată-i cum vin din toate părțile, cărduri, cărduri. Par'că se cobor turme de oi de pe coastele Ceahlăului.

GHEȚU. — Inșă nu'l zăresc pe moș Șoiman, căpitanul cetății... De ce oare-o întârzieț în casa lui? (arată casa din stânga).

GALU. Vezi că azi a să fie cununia fetei lui, Tudora, cu Farcaș aprodul, și s'a fi gătind de nuntă.

GHEȚU. — Da s'o întors Farcaș dela Eși?

GALU. — Ba 'ncă nu... S'așteaptă să cadă pe nică pe ceas.

GHEȚU. — Numai de 'i-a fi dat voie Cantimir Vodă.

GALU. — N'ai grijă despre asta, căci Farcaș îi frate de cruce cu căpitanul Turculeț, și căpitanul Turculeț îi mâna dreaptă a lui Cantimir-Vodă.

MIRCEA. — Iaca și moș Șoiman cu Tudora.

SCENA II

Cei dinainte, ȘOIMAN, TUDORA (eșind din casă).

ȘOIMAN. — Vin', Tudoro, și îți șterge ochii, fata mea, că Farcaș, logodnicul tău, trebuie să sosească azi negreșit.

TUDORA.—(tristă). Să te-audă Dumnezeu, tată; dar'...

ȘOIMAN. — Ce ? te 'ndoești poate de cuvântul lui Farcaș?... cel mai vrednic și mai voinic aprod al lui Cantimir-Vodă?

TUDORA.—Ba nu, tată... Știu că el mă iubește, și că de-a trebui să treacă chiar prin foc, el a trece ș'a veni; însă o presimțire dureroasă îmi muncește sufletul de astă noapte!

ȘOIMAN. — (îngrijit) Ce presimțire?... Poate c'ai visat ceva?

TUDORA.—O ! dar; am visat un vis îngrozitor!.. Par'că năvălise peste biata țară un potop de sânge!.. Farcaș se luptă printre valuri, și valurile tot creșteau împregiurul lui, pân ce-o atins zidurile cetății de pe deal.

ȘOIMAN. — Ferească Dumnezeu sfântul. Des-tule nenorociri o căzut pe biata Moldovă: lăcuste, săcete, năvăliri de Tătari, de Turci, de Unguri, de Leși!.. vrajbe între frați, neunire, împărecheri!.. toate relele ce pot aduce stingerea unui neam întreg!.. Ferească Cel de sus, să nu'ți fie vorba într'un ceas rău, fata mea, că mi se oțerește inima când gândesc la câte-o pătimit bieții locuitori!.. Dar' ce stăm noi de vorbim de astea, când azi o să fie cununia ta?... Vezi... flăcăii și fetele s'o adunat la horă, și joc voios, că doar' suntem în vreme de pace... Iaca și tovarășii mei de cetate: Galu, Ghețu și Mircea, cari s'o coborât din deal pentru ca

să te privească în haine de mireasă. Nu'i așa, fraților?

GALU. — Așa, moș Șoimane... Să trăești, Tudoro, și să fii fericită după cum dorim și după cum dorești!

TUDORA. — Mulțămim d-voastră... Să ne fie traiul bun la toți Românii!

ȘOIMAN. — Amin! (către plăeși) De mult v'ați coborât din cetate?

GALU. — De cu răsăritul Soarelui.

ȘOIMAN. — Și câți oameni a rămas de pază în lăuntru?

GALU. — Nouă plăeși, tot unul și unul.

ȘOIMAN. — Prea bine; nouă plăeși Români plătesc cât nouăzeci de voinici (către Români) Copii!... gătiți-vă să mergem în cetate ca să ne 'nhinăm icoanei sfântului Ștefan.

ROMÂNII. — Hai să mergem, hai să mergem!

ȘOIMAN. — Și dac'a sosì Farcaș, pe când ne-om întoarce dela cetate, om face nunta Tudorii.

ROMÂNII. — Noroc bun, noroc bun! Hai la cetate.

ȘOIMAN. — Tăcere... Datina strămoșească este ca cea mai frumoasă fată din munți să cânte în ziua asta cânticul lui Ștefan Vodă... Cine vreți voi să cânte?

ROMÂNII. — Tudora să cânte, Tudora.

ȘOIMAN. — Auzi, fata mea?... Ci că tu ești cea mai frumoasă dintre toate. . Cântă dar.

TUDORA.—Bucuros, tată.

CÂNȚECUL LUI ȘTEFAN VODĂ

Ștefan, Ștefan Domn cel mare,
Seamă pe lume nu are
Decât numai mândrul Soare!
Din Suceava când el sare,
Pune pieptul la hotare,
Ca un zid de apărare.

Brațul său fără 'ncetare
Bate oardele Tatare,
Bate cetele Maghiare,
Bate Leși din fuga mare,
Bate Turci pe zmei călare
Și 'i scutește de 'ngropare!

Lumea 'ntreagă stă 'n mirare!
Țara 'i mică, țara 'i tare,
Și dușmanul spor nu are!
Lumea 'ntreagă stă 'n mirare!
Căci precum în Cer un Soare,
Unu 'i Ștefan Domn cel Mare!

ROMÂNII.—(cu entuziasm) Ura!

(Se văd alergând pe drumuri câțiva Români spărieți, cari strigă: Săriți... ajutor!... dușmanii!...).

ROMÂNII. — (mergând spre fund) Ce este, ce să fie?

ȘOIMAN.—Ce larmă s'aude?

(Farcăș se arată pe deal, urmărit de un soldat polon. Luptă între amândoi. Polonul cade ucis.

TUDORA.—Iaca Farcăș, Farcăș!

ROMÂNII.—Farcăș aprodul!

ȘOIMAN.—Farcaș în luptă cu un Leah! (strigă).
Nu te da, Farcaș băiete, că venim și noi. (către
Români) Pe Leah, copii!

ROMÂNII.—(voind să alerge spre deal) Pe Leah!
Pe Leah!

ȘOIMAN. — Ba nu; stați locului... N'are Farcaș nevoie de ajutor împotriva unui dușman singur.

TUDORA.—Tată, tată!... poate să mi'l omoare!...

ȘOIMAN.—Taci copilă, că nu știi ce spui... Românul are șapte suflete 'ntr'însul. Iacă Leahul slăbește... Farcaș îl strânge de aproape.. Leahul cade... Ura! să trăești Farcaș!

ROMÂNII.—Ura Farcaș!

(După ce cade Polonul, Farcaș aleargă pe deal, se coboară, trece puntea și vine în scenă)

SCENA III

Cei de'nainte, FARCAȘ

FARCAȘ. — La arme, fraților!... la coase... la topoare, c'o intrat sabie 'n țară!

ROMÂNII.—Leșii.

FARCAȘ.—Leșii cu craiul Sobietki!

ȘOIMAN.—Sărmana țară!

FARCAȘ. — Sobietki o venit cu toată puterea sa și cu toți hatmanii țării leșești, încât o pus-tiit locurile pe unde-o trecut... Toți locuitorii 'și-o părăsit casele de-o pribegit prin fundu codrilor, căci n'o rămas colț de pământ neprădat

și nestricat de dușmani!... Ba 'nc'o tăiet pe Doamna Rucsanda, fiica lui Vasile Vodă, și s'o cercat să iee pe sfânta Paraschiva din biserica Trii-Erarhilor.

ȘOIMAN. — Ce nelegiuiri!... Ș'o luat-o?

FARCAȘ. — Ba nu; căci călugării o închis porțile, și, de sus, de pe turn, o chemat blestemul Ceriului asupra dușmanilor. Atunci, hatmanul cel mare, Iablonoski, o poroncit oamenilor lui să se retragă.

ȘOIMAN. — Pui de Români, călugării.

FARCAȘ. — Leșii s'o retras din Eși, dar'o luat în robie pe Mitropolitul, ș'acum vin spre munți... La arme cu toții, fraților, că ne-ajunge potopul!

TUDORA. — (în parte) Visul meu se împlinește!

ȘOIMAN. — Pe unde-ai lăsat dușmanii?

FARCAȘ. — Aproape de-aici!... (mergând mai în fund și arătând în dreapta). Priviți colo norul cel de colb care se 'naltă pân la Cer?... Leșii, fraților, Leșii!

ȘOIMAN. — La clopot, copii!... Trageți clopotul de larmă, ca să s'adune Românii de prin toate unghiurile munților.

(Câțiva Români es alergând prin stânga și strigând: La clopot! la clopot!)

ȘOIMAN. — Și voi, cu toții, bărbați, femei, copii, pe apărare!... Înarmați-vă cu ce'ți găsi, și dați de moarte, ca să nu zică lifta c'o intrat în țara noastră ca'ntr'un sat fără câni.

(Se aude în culise clopotul de dandana, și se văd viind prin munți multime de Români înarmați.

ROMÂNII. — La arme !... la arme !

(Es, alergând între culise, și se întorc îndată înarmați cu coase, topoare, sinețe și pari.)

FARCAȘ. — Să mi'i dai mie, moș Șoimane, ca să 'i duc eu la luptă.

ȘOIMAN. — Tu să mi'i duci, Farcaș, că eu merg să apăr cetatea.

TUDORA. — (apucând pe Farcaș de braț) Farcaș, eu vin cu tine !

FARCAȘ. — (cu dragoste) Vin' Tudoro, draga mea!... și de-a fi să murim, om peri 'mpreună, tot de-o lovitură !

ROMÂNII. — Pe Leși, Români !... Ori ei, ori noi !

FARCAȘ. — Veniți cu mine, fraților, și să nu cruțați păgânul, că el nu v'a cruța... Iată'i că se văd !

ROMÂNII. — (ridicând armele în sus) Pe moarte, pe moarte !

FARCAȘ. — Pe moarte ! Mai bine să murim, decât să robim ! (Pleacă în dreapta ținând pe Tudora de mână. Românii îl urmează cu entuziasm.)

SCENA IV.

ȘOIMAN, GALU, GHEȚU, MIRCEA.

ȘOIMAN. — Galu, Ghețu, Mircea, stați pe loc... Unde vă duceți ?

GALU. — La luptă !

ȘOIMAN. — Nu'i treaba noastră s'alergăm înaintea dușmanului. Datoria noastră 'i s'apărăm

cetatea Neamțului, care ne-o încredințat'o Cantimir Vodă. Hai la cetate.

GALU.—Cum?... Să ne 'nchidem între ziduri, când frații noștri înfruntă moartea la lumina Soarelui!... Șoimane, rău cuvânt ai rostit!...

ȘOIMAN. — Taci, Galule, că tu, deși ai cărunțit, tot îți zburdă inima mai sus decât mintea... Luptă vrei tu?... Luptă'i avea în apărarea cetății!... Moarte vrei tu?... Moarte-om găsi cu toții; căci mai bucuros ne-om îngropa sub râsipurile cetății, decât s'o închinăm dușmanului.

MIRCEA. — Ian ascultați ce zvoană s'aude?

(Se aude în depărtare un zgomot de voci și împușcături.)

ȘOIMAN. — Negreșit, Românii s'o întâlnit cu Leșii, ș'acum s'o înceleștat la luptă! (ridicând mâinile către cer) Doamne Dumnezeu! părinților noștri!... fie'ți milă de femeile și de copiii noștri!... Întinde mâna ta și umbrește aceste locuri nenorocite...

MIRCEA. — (de pe punte) Șoimane, Șoimane!.. norul se tot apropie!... Mi'i teamă pentru-ai noștri!

ȘOIMAN. — Facă-se 'n voia Domnului!

GALU. — (pe punte, privind în dreapta) Șoimane, Românii noștri sunt puși în risipă!... Leșii îi alungă și 'iucid!... Hai într'agiutor să perim și noi cu dânșii!

ȘOIMAN. — Ce agiutor o să le dăm noi, patru oameni, împotriva unei oștiri întregi?... Hai mai

bine la cetate ca s'o apărăm pân' la cel de pe urmă om! (se îndreaptă spre punte)

MIRCEA. — Stați, că zăresc o fată alergând încoaci.

TOTI. — Unde'i? care'i?

SCENA V.

Cei de'nainte, TUDORA (vine alergând cu părul despletit, ținând în mână dreaptă o pală, în mână stângă un steag polon).

ȘOIMAN. — (zărind-o) Tudora! (o strânge în brațe).

TUDORA. — (exaltată) Tată, tată!... suntem pierduți!

TOTI. — Pierduți!

TUDORA. — Românii noștri s'o lovit cu toată oastea lui Sobietchi, și, după o luptă crâncenă, o fost biruiți!

TOTI. — (cu desperare) Românii biruiți!

TUDORA. — Cei mai mulți din ei o perit strigând: Să trăiască Moldova!... Farcaș s'o luptat și se luptă încă ca un zmeu!... Pe unde trece el, cad Leșii ca znoपुरile de grâu sub săcere.. 'L-am văzut cu ochii mei făcând minuni de vitejie, și zmucind steagul ista din mâinile unui căpitan leah, pe care 'l-o ucis... el mi 'l-o dat ca să'l duc sus în cetate, pentru ca să nu cadă iar' în mâinile dușmanului.

ȘOIMAN. — Ați auzit?... Frații noștri sunt în răsipire!.. Nu ne rămâne decât s'alergăm la cetate... Tudoro, vin' cu noi.

TUDORA. — Ba nu tată... Ține steagul, că eu mă 'ntorc ca să găsească pe Farcaș.

ȘOIMAN. — Nu te 'ngriji tu de el, că'i voinic de frunte, și el eșă chiar din gura lupului... Vin' cu noi, fata mea, că ne 'i fi de-ajutor în cetate... Tu ne 'i închide ochii, dac' a vrea Domnul ca să murim.

(Mare zgomot în dreapta; răcnete, vaete, împușcături, zânhete de arme)

TUDORA. — Iată'i! iată'i că vin!... Iată armia leșască!

ȘOIMAN. — Să nu pierdem vreme... Hai, până a nu cădea de vii în mâinile păgânului.

(Toți pleacă spre fund, trec puntea și intră în culisele din stânga),

SCENA VI

ROMÂNUL BĂTRÂN, ROMÂNCA, COPILANDRUL.

(Câți-va Români, Femei și copii, intră, alergând spre scenă; soldații poloni îi alungă; luptă între ei.—Muzică la orchestră.—Un soldat polon prinde din fugă pe un bătrân și voește să-l înjunghie).

ROMÂNUL BĂTRÂN. — Omoară-mă, păgâne, că m'am săturat de-a vedea nenorocirile Moldovii!

COPILANDRUL. — (aruncându-se între bătrân și soldatul polon). Ticălosule!... vrei să omori un bătrân cu părul alb?

(Soldatul polon lasă pe bătrân și apucă pe copil, îl trânteste la pământ, și voește să-l ucidă.

ROMÂNCA. — (încleștându-se de brațul soldatului). Nu da păgânule, că'i copilul meu!.. Uci-

de-mă pe mine; na, lovește! (își arată sânul). Lovește sânul care 'l-o hrănit, dar' lasă copilul! (Ceil'alți soldați se răped și prind robi pe Români).

(Se aud trâmbițele armatei în dreapta. Armata începe a defilă în sunetul muzicei și se așază în rând; după dânsa intră Românii robiți și înjugați la tunuri).

SCENA VII

SOBIESCHI, IABLONOVSKI, POTOSCHI, AGHIOTANȚI,
STATUL MAJOR.

POTOSCHI.—(intrând mai înainte și anunțând) Maiestatea Sa craiul Sobiețki!... (către armată) La front!... Sus armele.

(Muzica cântă o fanfară de onoare. Steagurile se pleacă dinnaintea lui Sobieschi. Soldații prezintă armele).

SOBIESCHI.—(se închină la steaguri) Ostași!... sunt mulțămît de voi!.. V'ați purtat cu vrednicie la luptă!... Unde sunt robii?

POTOSCHI.—(arătând Românii) Iată 'i, Măiestatea Voastră!

SOBIESCHI. — Să 'i lege ca să'i ducă în Polonia, și care din ei a cercă să fugă, să 'l împuște!

(Potoschi se închină și merge spre ofițerii din fund ca să le comunice poruncile regelui).

IABLONOVSKI. — Fie'mi ertat, Maiestatea-Voastră, a vă observă că acești oameni s'au purtat vitejește, și că nu merită așa asprime...

SOBIESCHI. — (fără a-l ascultă, se primblă posomorât pe scenă) Neam obraznic și sumet!... Niște țărani fără arme să îndrăznească a se măsură cu oastea mea și a'mi ucide o mulțime de viteji de ai mei!... Să îndrăznească o țară mică ca aceasta a se împotivi mie, craiul Sobieschi! mântuitorul Vienei! învingătorul Sultanului Mohamed IV!... Foc și sânge am să las în urmă'mi, pentru ca să pomenească vecinic de mine! (tare) Iablonovski!...

IABLONOVSKI. — (apropiindu-se) Maiestate!

SOBIESCHI. — (încet) Câți ostași de ai noștri au perit de când am intrat în Moldova?

IABLONOVSKI. — Mulți, căci Domnul Cantimir...

SOBIESCHI. — (furios) Cantimir!... O!... să mă întorc eu în Polonia fără a pune mâna pe el!... Mișelul!... s'o ascuns în lagărul Turcilor, în loc să iasă la câmp de bătae și să dea ochi cu mine!

IABLONOVSKI. — Asta n'ar fi nimic pentru gloria Maiestății Voastre, care-o biruit atâți dușmani mai însemnați și mai puternici decât Cantimir-Vodă; dar' Moldovenii și cu Tătarii ne-au făcut mare stricăciune, otrăvind fântânile, arzând fânețele de pe câmpuri, urmărind armia noastră, ca o turmă de lupi, și ucigând tot ce găsia în calea lor. Caii noștri au perit mai toți!... Cea mai mare parte din tunuri au rămas pe drum, și ostașii Maiestății Voastre, cer, în gura mare,

a eși din această țară blestemată, unde au pătimit toate chinurile și toate relele.

SOBIESCHI. — (cu mânie) Iablonovschi !...

IABLONOVSKI. — (cu mândrie) Maiestate !... de-oi ști chiar că 'i urgisi pe bătrânul Iablonovschi, care te slujește cu credință de când te-ai suit pe tronul Poloniei, eu 'mi-oi face datoria de a'ți spune adevărul !... Mare greșeală a fost a noastră că ne-am dușmănit fără nici o pricină cu vecinii noștri Moldoveni; căci ei ar fi putut fi pentru Țara leșească un zid de apărare împotriva năvălirilor din Răsărit. Ar fi trebuit să dăm mâna cu dânșii, în loc să căutăm a'i subjuga.

SOBIESCHI. — Prea târziu îmi dai sfaturi, Iablonovschi. Moldova e destinată a fi o provincie a Crăiei leșești, și mă jur pe numele meu că va fi, precum zic eu.

IABLONOVSKI. — Maiestate !... Acum sunt 40 de ani de când trăiesc tot pe câmpul răsboaielelor; am îmbătrânit cu arma 'n mână, și am cunoscut ce plătesc Moldovenii la luptă, când își apără țara și neatârănarea lor... Ei plătesc mult, Măria ta !..... Crede-mă pe mine, care 'mi-am jertfit toată viața pentru gloria lui Sobieschi; dă poruncă armiei de întors în Polonia, căci de când am intrat în Moldova, cu gând de a o supune, am pierdut nebunește jumătate din ostașii noștri; ș'acum, această armie ce s'a luptat ș'a biruit sub zidurile Vienei, seamănă mai mult

c'o armie pusă 'n răsipă decât c'o oaste învingătoare !

SOBIESCHI. — (pe gânduri, în parte) Are dreptate bătrânul Iablonovschi... (tare) Vrednicul meu general, îți mulțănesc că 'mi-ai vorbit astfel, fără sfială, când s'atinge de gloria mea. Tu ești cel mai bun sprijin al tronului meu, și pe tine te voi asculta... Dă poruncă de plecare. (Iablonovschi se închină și se apropie de statul major)

(Se aude buciumând în cetate)

SOBIESCHI. — Ce sunet s'aude ?

POTOSCHI. — (înaintând) Un bucium ce răsună în cetatea Neamțului; el chiamă Românii la războiu.

SOBIESCHI. — Iar'!... războiu vreau ei?... Fie!... războiu le voi da!... Indreptați tunurile spre cetate.

(Soldații îndreaptă tunurile spre culisele din stânga și se pregătesc de războiu).

IABLONOVSKI. — Eu ași zice, Maiestate, să lăsăm cetatea asta și să ne urmăm drumul înainte... Avem tunuri de câmp, nu de asalt.

SOBIESCHI. — (aprins) Ba!... pre numele patronului meu!... Nu va zice lumea că o cetate s'a arătat d'inaintea lui Sobieschi, fără a i se cuceri!... N'avem tunuri?... Vom lua-o cu mâinile.

POTOSCHI. — Numele Maiestății tale îi destul tun !

SOBIESCHI. — Potoschi! pe tine te însărcinez

să dai asalt acestui cuib de hoți... ș'ascultă : să nu rămâie piatră pe piatră !

(Potoschi se închină și se întoarce spre oaste ca să dea poruncă de asalt).

(Se aude între culisele din dreapta un zgomot de luptă).

SCENA VIII.

Cei de'nainte, FARCAȘ (prins de Poloni, intră, smucindu-se din mâinile lor).

FARCAȘ. — Mort mi'ți luă rob, dar' viu nici-odată ! (Polonii îl apucă de mâni și'l țin în loc) Ticăloșilor !... vă puneți zece împotriva unui om !

SOBIESCHI. — Ce este ?

POTOSCHI. — Un ostaș moldovean robit în bătaie, și care nu vrea să se supuie.

SOBIESCHI. — Un ostaș moldovean ?... să-l aducă înaintea Noastră.

(Soldații aduc pe Farcaș d'inaintea lui Sobieschi).

SOBIESCHI. — Ce ești tu ?

FARCAȘ. — Ostaș de-al lui Cantimir-Vodă.

SOBIESCHI. — Cantimir !... Tot ascuns șede în lagărul Turcilor, mișelul ?

FARCAȘ. — Mișel nu poate fi apărătorul Moldovei !... El îi în țara lui cât și tu în țara ta !

SOBIESCHI. — Ți-i prea lungă limba, voinice !... Ia seamă să nu 'ți-o scurtez.

FARCAȘ. — (cu mândrie) În mâna ta sunt... Poți să 'mi tai și capul ; dar de plecat nu 'l-oiu plecă niciodată d'inaintea dușmanului țării mele.

SOBIESCHI. — Nici când dușmanul îi învingător ca mine?

FARCAȘ. — Învingător, tu!.. care ai intrat hoștește în Moldova, ș'acum te 'ntorci rușinat în Polonia?... Mare ți este deșărtăciunea, dacă te crezi învingător!... Privește-ți oastea obosită și îngiumătățită!... Mergi de vezi drumurile, pe unde-ai trecut, acoperite cu trupuri de Leși, ș'apoi te fălește că ești învingător... Ai năvălit la noi fără veste; ți-ai călcat cuvântul ce l-ai dat, acù un an, lui Cantimir, de a fi prietinul nostru, și ce-ai izbutit?... Ai ucis câțiva creștini nevinovați, ai ars câteva sate, ai prădat câteva monăstiri, ș'acum te furișezi ca un lup urmărit de zăvozi... Sobietki! mare ți'i numele! mici ți-s faptele!

SOBIESCHI. — (furios, pune mâna pe sabie) Su-mețule!...

FARCAȘ. — (cu un râs spasmodic) Sobietki!... cât ești tu de mare și de puternic, eu râd de mânia ta; căci, noi Românii, suntem deprinși a vedea moartea cu ochii!

SOBIESCHI. — Dacă ești deprins a vedea moartea cu ochii, mori în fața Soarelui! (face un semn soldaților).

(Soldații trag săbiile și încungiură pe Farcaș).

FARCAȘ. — Sobietki!... să știi, dela Farcaș Românul, că nu 'i vrednic pentru tine să omori voinici ca mine!

SOBIESCHI. — Spânzurați'l!

FARCAȘ. — (tresărind) Să mă spânzure pe mine !... Hei !... că doar nu pierе Românul cu una cu două. (smuncește un baltag din mâinile unui soldat, îl ridică asupra soldaților și-l poartă repede) În lături, păgânilor, că eu sunt Farcaș aprodul !

(Farcaș se isbește printre Poloni, apucă pe punte, se oprește puțin, de strică puntea cu baltagul, ș'apoi pleacă, fugând spre munte. Soldații se aruncă după el, dar' se opresc la capra punții dărâmate. Vr'o câțiva trag cu puștele în Farcaș).

(Cortina cade).

ACTUL II.

Teatrul reprezintă interiorul cetății Neamțului; în dreapta pe planul I-ii, poarta cea mare e închisă; în fund, în stânga, se află un turn, în care păzește un plăeș: de la poartă până la turn, zidul cetății e cu metereze; de-a lungul zidului este o galerie de lemn pe care stau de pază câți-va români înarmați; în stânga, în al doilea plan, se află o capelă cu ferestre gotice luminată înăuntru. La ridicarea cortinei se aud din timp în timp tunuri depărtate cari bat în ziduri. Plăeșii cară bolovani pe galerie. Incepe a însera.

SCENA I.

ȘOIMAN, GALU, GHEȚU, MIREA, STRĂJERUL
ROMÂN, PLĂEȘII.

ȘOIMAN. — Hai, voinici..... cu inimă! cărați mereu la bolovani pe galerie ca să-i aruncăm în capul Leșilor, când or mai cercă vr'un asalt... Ei ne trimet ghiulele din tunuri... Noi suntem mai darnici și le plătim cu pietre... scumpe.

MIRCEA. — Nu știu de 's scumpe, dar știu că 's grele, și pe care 'l ajunge bolovanul ista... halal de dânsul!... Bună parte a avea. (arată un bolovan mare și 'l duce pe galerie)

ȘOIMAN. — (spre turn) Străjer!

STREJARUL ROMÂN. — Aud.

ȘVIMAN. -- Deschideți ochii în patru, și îi țin-tește pe lagărul leșesc. De 'i zări vr'o mișcare de oameni, să ne dai de știre.

STRĂJERUL ROMÂN. — Bine.

ȘOIMAN. — Și tu, Mirceo, plimbă-te cu plăeșii de-alungul zidului, și fiți tot cu mâna pe co-coșul puștii.

MIRCEA. — N'ai grijă, moș Șoimane... Care Leah a trece prin calea puștii, a și culege un plumb.

ȘOIMAN. — (coborându-se în scenă) Ei! măi, Galule, îți place?... Luptă cereai?... Iaca luptă.

GALU. — Imi place, Șomaine; dar paremi-se că s'apropie funia de par.

ȘOIMAN. — Fie cum a vroî Cel de sus!... Știu încalte că n'or zice Leșii c'o luat cetatea cu mâna, ca un cuib de rândunele... De cinci zile acu, toată oastea lui Sobietki, tabără în valea Neamțului și prin munții de pr'înprejur. Tururile lor bat zidurile aiste neconținut de cinci zile. În cinci zile patru asalturi a dat cetății, și tot risipiți și rușinați o intrat sub corturi... Mândriți-vă Români!... Noi, o mână de oameni, ne luptăm de cinci zile și cinci nopți c'o armie întreagă!

GHEȚU. — Așa este, fărtate; dar' am obosit, că de când s'o început războiul, n'am închis ochii.

ȘOIMAN. — Lasă, Ghețule, că 'n ceasul când

'i-om închide, a fi pentru somnul cel vecinic, ca bieții tovarășii noștri, ca Trotușan, ca Udrea, ca Veveriță și ca ceilalți care-o pierit în luptă.

GALU. — Fie-le țărna ușoară, că mare, bine s'o purtat pân' a nu cădea!

ȘOIMAN. — S'o luptat cum trebuie să se lupte tot Românul pentru țara lui, ș'o murit cum trebuie să dorească a muri tot Românul care se simte mândru de numele lui!... cum oi peri și eu ca azi ca mâne; cum îi peri și tu, Galule și tu, Ghețule, și toți câți mai rămân teferi acù în cetate; căci altă n'avem de așteptat de cât moartea!

GALU. — Moarte, dar!... mai ales că ni s'o sfârșit și merindele de gură și cele de pușcă.

ȘOIMAN. — Ce spui, frate? Nu mai este nici iarbă, nici plumbi?

GALU. — Numai câte-va încărcături ne-o mai rămas, și de-abia putem răspunde din când în când la loviturile dușmanului.

ȘOIMAN. — (pe gânduri) Asta 'i rea treabă!... dar' să nu pierdem bărbăția, căci poate ne-o aduce Farcaș ceea ce ne lipsește.

GALU. — Farcaș?

ȘOIMAN. — Dar... Spre ameză, când erai tu de strajă 'n turn, Farcaș a eșit din cetate.

GALU. — Pe unde?

ȘVIMAN. — Prin fântâna asta 'n care se deschide-o hrubă tainică ce duce la poalele dealului... El s'o dus să pândească mișcările duș-

manilor mai de-aproape, doar'a află ceva despre hotărârea lor, și doar' a putea căpăta ceva merinde pentru noi.

GHEȚU. — Numai de n'ar pune mâna Leșii pe dânsul ?

ȘOIMAN. — Pe Farcaș?... El îi în stare să le fugă d'între degite, ca o șopârlă.

GALU. — Ș'apoi îi tânăr, frate!... îi cu focu'n inimă, și 'l trage inima într'acoaci, la Tudora care 'i închisă cu noi în cetate... N'ai grijă de Farcaș... Un voinic ca el, cu dragostea'n suflet, are zece vieți într'însul.

GHEȚU. — Dar'biata Tudora unde-i, Șoimane?

ȘOIMAN. — Cole, 'n biserică.. Ea poartă de grijă celor răniți în bătaie, și închide ochii celor ce mor.

GHEȚU. — Sărmana copilă!... Ce s'a face ea de-a fi să perim aici cu toți?

ȘOIMAN. — (cu mândrie) Ea, Ghețule?... Ea'i fata lui Șoiman bătrânul!... îi Româncă ș'a muri cu tată-său și cu logodnicul ei la un loc!

GHEȚU. — Păcat de tinerețele ei!

ȘOIMAN. — Tăceți!... parc'aud un glas în fundul fântânei.

GHEȚU. — Farcaș a fi.

(Se pleacă cu toții pe gura fântânei).

ȘOIMAN. — Zăresc o umbră ce se urcă spre noi de-alungul păretului... (strigă în fântână) Farcaș, tu ești!

FARCAȘ. — (în fântână) Eu!

ȘOIMAN. — Vină 'ncet, băete... Nu te grăbi, să nu-ți lunece piciorul.

FARCAȘ. — Intindeți-mi mâna.

ȘOIMAN, GALU, GHETU. — (Intind mâinile în fântână). Iaca mâna... Apucă-te vartos.

FARCAȘ. — (Ivindu-se). Iată-mă's cu bine. (Ese din fântână).

SCENA II.

Cei de 'nainte, FARCAȘ (aducând o tolă).

ȘOIMAN. - Vino 'n brațele mele, fiule, că mult ți-am mai dus grija.

FARCAȘ. — Dacă puțin o lipsit să nu mă mai vedeți.

TOȚI. — Cum ? Ce fel ?

FARCAȘ. — Eră să mă prindă și să mă ucidă Leșii.

TOȚI. — Ferească Dumnezeu sfântul !... Cum asta ?

FARCAȘ. — După ce m'am coborât azi în fântână, ș'am dat în hrubă, de-am eșit în poala dealului, am cercat să m'apropii de lagărul Leșesc, ca să prind limbă și să aflū ceva, când chiar în drumul meu, am dat peste-o ceată de Leși care stă la pândă subț o stâncă. Eră un căpitan cu dâșii, și le 'mpărțeă praf și plumb, zicându-le să fie gata pe astă-seară, căci Sobietki o poruncit să ne deă un nou asalt.

TOȚI. — In astă seară ?

FARCAȘ. — În curând trebuie să ne lovească, căci Soarele 'i pe-asfințite.

ȘOIMAN. — Ei ! și ?...

FARCAȘ. — Auzind de asalt, soldații o început a chiui ș'a bea dintr'o ploscă, ca să prindă la inimă... eu mă uitam la torba cea cu praf, cum se uită uliul la cloșcă, și, în vreme ce Leșii deșertă plosca, m'arunc de-odată în mijlocul lor ca o arătare, smucesc torba și plec la fugă printre stânci... Dușmanii se iau turbați după mine, împușcând ca într'un iepure și sbierând ca copoii, dar' nu mă nimeresc și 'mi perd urma... Numai unul din ei, căpitanul, un tinerel fără musteață, nu știu cum dracul face, și 'mi ese înaintea, tocmai la gura hrubii...

TOTI. — Și ?...

FARCAȘ. — (Cu sânge rece). L-am ucis !... Iaca torba Leșilor !

GALU. — Da bine, trupu lui ce l-ai făcut ?... L-ai lăsat acolo, la gura hrubii ?

FARCAȘ. — Ași ... să dea tovarășii lui de dânsul, și să discopere hruba ?... Nu, tată ; nu 's așa de copilandru... Am tras trupul în hrubă, și l-am ascuns de lumina Soarelui.

ȘOIMAN. — (Deschizând torba). Să trăești, băete, că voinic braț și coaptă minte ai la vrâsta ta !... Ian să vedem ce ne-aduci :... Ii plină ! plină, fraților, de praf și de plumb ! Hei ! că multe morți o să mai trimetem în cei păgâni, din torba lor !

FARCAȘ. — Așa, tată Șoimane !... dar' și noi trebuie să ne gătim, căci Sobietki s'o giurat pe steagul crăesc să nu rămăe azi nici piatră pe piatră din cetate, nici om cu o viață în lăuntru.

ȘOIMAN. — Așa s'o giurat Sobietki ? (strigă) Măi, copii, veniți cu toții aici.

(Toți plăeșii, afară de străjer, se cobor și vin lângă Șoiman).

PLĂEȘII. — Iată-ne.

ȘOIMAN. — Ați auzit, voinicilor ?... Ci că craiul Sobietki o jurat peirea noastră pe azi... Ce ziceți voi ?

MIRCEA. — Vie să ne ucigă, dac' a putea !

ȘOIMAN. — Copii !... acuș a să 'nceapă o luptă cum n'am mai avut până azi. Hai să facem și noi jurământul de moarte ; dar' mai întâi, na, copii... întindeți mâinile : Na praf leșesc ; na plumbi leșești. (Imparte patroane la plăeși). Să le trimitem dușmanului ca dobândă prin țăvia puștii.

PLĂEȘII. — Adă, adă.

ȘOIMAN. — Ș'acum, ascultați și ziceți ca mine :

I.

Moartea ne vine, dar' nu ne pasă !
Moartea 'n războaie noi o dorim,
Moartea vitează e mult frumoasă !
Jurăm cu toți ca să murim !

Toți.

Jurăm cu toții ca să murim !

II.

Pentru Moldova ce pătimește,
Pentru Moldova care-o iubim,
Pentru Moldova ce ne privește
Jurăm cu toții ca să murim !

Toți.

Jurăm cu toții ca să murim !

III.

(Șoiman se pune în genunchi)

O ! țară scumpă, rămâi cu bine !
O ! țară dulce, noi ne jertfim !
O ! țara noastră, noi pentru tine,
Jurăm cu toții ca să murim !

Toți.

Jurăm cu toții ca să murim !

SCENA III.

Cei de'înainte, TUDORA (se arată la ușa capelei
și ascultă giurământul plăeșilor)

TUDORA. — Faceți giurământul morții și pe
mine nu mă chiețați !

PLĂEȘII. — (cu mirare) Tudora !

TUDORA. — (întinzându-se spre plăeși cu un aer
inspirat). Cine v'o dat vouă dreptul să uitați pe
Tudora, când este a vă jertfi pentru țară ?

ȘOIMAN. — Copila mea !

TUDORA. — Numai voi vă cunoașteți dato-
ria?... Voi numai vă iubiți țara?... Eu n'am su-
flet ca voi ? n'am ca voi sânge de Româncă ?

FARCAȘ (cu dragoste). — Tudoro !..

TUDORA. — De-și nu sunt decât o biată copilă, dar de cinci zile, de când trăesc cu voi mi-a crescut în piept inimă bărbătească !.. Aici, în biseriçuța asta, singură, fără ajutor, am închis ochii la opt creștini răniți în bătae ; am auzit cele de pe urmă cuvinte ale lor, și m'am deprins a vedeà moartea în față. Cum nu vă-i frică vouă de dânsa, așa nici mie !.. și cum vreți voi să vă dați viața pentru Moldova, așa și eu vreau să mi-o dau !

ȘOIMAN. — Tu, fata mea ?.. tu, în floarea tinereții !

TUDORA. — Moartea n'alege !.. Ea, când vine, abate și pe cel tare și pe cel slab... Și'n curând, din câți suntem aici, nici unul n'a să mai rămăe cu viață !

ȘOIMAN. — De unde știi ?

TUDORA. — Am auzit tot ce v'a spus Farcaș... Sobietki a jurat peirea noastră, și Sobietki 'i tare !.. Jurământul lui s'a împlini ; dar eu nu vreau să cad vie în mâinele lui.

FARCAȘ. — Nu, Tudoro !.. cât oiu fi eu lângă tine...

TUDORA. — Locul tău, Farcaș, nu-i lângă mine ; locul tău îi pe ziduri, în fața dușmanului. Datoria ta 'i să mori în luptă lângă tată-meu ; datoria mea 'i să vă răzbun pe toți !

ȘOIMAN. — Să ne răzbuni ?

TUDORA (inspirată). — Ascultați !.. În noaptea trecută, pe când voi păzeați zidurile, eu stam îngenunchiată dinaintea icoanii Maicii Domnului și mă rugam pentru sufletele celor morți. Lumina candelor se resfrângea pe opt trupuri de voinici fără suflare, cari zac în biserică... Atunci, am văzut cu ochii mei ridicându-se. morții în picioare !.. mergând să sărute icoana, și pe urmă apropiindu-se de mine, mi-a zis : «Tudoro ! de ai inimă de Româncă... Tudoro ! de ți-i dragă țara Moldovii n'o lăsa nerăzbu-nată !»

ȘOIMAN (uimit). — Ce zice ?

TUDORA. — «Tudoro ! nu ne lăsa pe noi, nu «lăsa pe tatăl tău și pe Farcaș, logodnicul tău, «fără răzbunare !.. Mergi în lagărul leșesc, și, «cu brațul tău, du moartea dușmanului Româ-nilor !.. du moartea lui Sobiețki !»

ȘOIMAN (către ceilalți). — Îi pierdută !..

TUDORA. — Aceste cuvinte mi-a rostit morții !.. și eu m'am legat cu jurământ către ei așa să fac.

ȘOIMAN. — Tu să omori pe Sobiețki !.. Cum ?.. în ce chip ?

TUDORA (zâmbind). — Îngerul Moldovii m'a duce de mână !.. Decât să mor aici, ucisă de soldații lui Sobiețki, mai bine să cerc o faptă măreață și mântuitoare pentru țara mea !

FARCAȘ. — Tudoro, pe mine m'ai uitat ?

TUDORA (cu înduioșare). — Farcaș ! Dumnezeu n'a vrut să facem casă împreună, de-și

numai El știe câtă dragoste-am avut și am pentru tine! (vocea îi slăbește) Nu mă sfiesc acù, în ajunul morții, s'o mărturisesc în auzul oamenilor... dar nu vreau să mă despart de tine ca o străină, nu, că mi se rupe inima!

TOȚI (cu înduioșare). — Tudoro !..

TUDORA. — O ! lăsați-mă să plâng, ca să-mi mai răcoresc sufletul... Nu pot gândi fără turburare c'are să moară tata!... și tu, Farcaș, și voi toți, oameni buni, și eu... în loc de cununie în loc de fericire... moarte, în floarea vieții!... Ce-am făcut noi lui Dumnezeu ca să fim osândiți așa?... (plânge).

ȘOIMAN. — (luând pe Tudora lângă sânul lui) Tudoro, draga tatii, nu ne face să slăbim tocmai când avem nevoie de bărbăție. Dacă o vrut Dumnezeu sfântul astfel cu noi, trebuie să ne supunem poruncii lui .. 'Tu singur' ai spus că jărtfa pentru țară îi o datorie sfântă! Nu mai plânge, draga mea, că mi frângi inima. (plânge).

TUDORA. — (încetând de plâns) Iaca, nu mai plâng, tată!..., Cată'n ochii mei.. Așa'i că nu mai sunt lacrimi?... Nu băgați de samă, oameni buni... Tudora s'a arătat vrednică de tată-său și de voi!.. Și tu, Farcaș, dă-mi mâna și vin' de 'ngenuche cu mine d'inaintea tată-meu ca să ne binecuvinteze și să ne unească cu mâna lui! (ia pe Farcaș de mână, zâmbind) Vezi cât ți'i de veselă mireasa, dragul meu... Fii și tu vesel ca mine, că ne-om găsi uniți în cea lume!

ȘOIMAN. — (către Galu) Galule, mi se sfârșește inima când o văd astfel.

TUDORA. — Tată, binecuvântarea unui părinte îi sfântă în ochii lui Dumnezeu!... unește-ți copiii și îi binecuvințează 'n fata Cerului, unde-o să ne 'ntâlnim în curând.

(Se pune în genuchi, împreună cu Farcaș la picioarele lui Șoiman).

ȘOIMAN. — (întinzând mâinile pe capetele lor) Unite fie sufletele voastre în veșnicie, precum numele voastre sunt nedespărțite în inima mea!... Copii!... primiți prin graiul meu binecuvântarea Cerului ș'a pământului.

PLĂIEȘII. — (uimiți) Amin!

TUDORA. — (ridicându-se veselă) — Tată!... dă-mi mâna s'o sărut... Acum mă simt fericită.

ȘOIMAN. — Vin' în brațele mele, fiică scumpă și vitează. (o îmbrățișează cu dragoste și îi zice încet) Să mori cu bărbăție Tudoro.

TUDORA. — (încet) În ceasul de pe urmă 'mi-oi aduce aminte că's fiica lui Șoiman bătrânul!

FARCAȘ. — (întinzând brațele) Tudoro, mie nu 'mi zici nimică?...

TUDORA. — (aruncându-se în brațele lui Farcaș și sărutându'l) O! Farcaș, soțul meu, îți dau cea 'ntâi și cea de pe urmă sărutare pe aist pământ! (încet) Să aperi pe tata, Farcaș!

FARCAȘ. — Oi pieri lângă dânsul!

TUDORA — Ș'acum, voinicilor, fiecare la locul

său : voi pe ziduri și eu în lagărul leșesc !... Rămâneți cu bine ! (se îndreaptă spre gura fântânei)

PLĂEȘII.—Dumnezeu să-ți ajute și să-ți apere zilele.

TUDORA.—(se suie pe marginea fântânei) Acumă simt vrednică să mă unesc și eu la jurământul vostru. (cântă) :

O ! țară scumpă, rămâi cu bine !

O ! țară dulce, noi ne jertfim !

O ! țara noastră, noi pentru tine

Jurăm cu toții ca să murim !

Toți

Jurăm cu toții ca să murim !

(Tudora se coboară în fântână și dispăre.—Plăeșii grămădiți împrejurul fântânei privesc în întru)

FARCAȘ.—Tudoro, să iei arma Leahului celui ucis.

TUDORA.—(din fântână) Bine.

TOTI.—Noroc bun, Tudoro !

TUDORA.—(din fântână) Noroc bun !

SCENA IV.

ȘOIMAN, GALU, GHETU, MIRCEA, FARCAȘ, STRĂJERUL ROMÂN, PLĂEȘII

FARCAȘ.—(cu disperare) De-acu s'o sfârșit toate pentru mine în lumea asta !

ȘOIMAN.—Și pentru mine !... Un singur copil am avut și l-am pierdut !

GALU.—Nu slăbi, Șoimane frate, nici tu, Farcaș băete, că s'apropie ceasul luptei.

(străjerul român din turn buciumă).

TOȚI.—Ce este?

STRĂJERUL.—Oastea leșească vine spre cetate.

FARCAȘ.—Asaltul cel mare se pregătește!..
La ziduri, cu toții la ziduri!

ȘOIMAN.—La metereze, copii!.. și chitiți tot sub țâța stângă. Când nu-ți mai avea plumbi, încărcăți cu nasturi de la chingă; când nu-ți mai avea praf de pușcă, răsturnați la bolovani pe capul dușmanilor.

PLĂEȘII.—(cu entuziasm) La zid!... la zid!

(Plăeșii se reped pe galerii și se gătesc de bătăe.—Afară de cetate se aud răcnete de Leși.—Tunurile trag în ziduri).

ȘOIMAN.—Auziți răcnetele Leșilor?... Tu, Galule, așează-te colo lângă turn cu toți oamenii. Tu, Ghețule, la mijlocul zidului. Tu Farcaș, cole lângă poartă; și eu peste tot locul. Să vă văd copii!... Faceți ca să rămâe pomenire neuitată în Moldova de Plăeșii din cetatea Neamțului. (Câteva ghiulele cad pe scenă.—Una din ele rănește pe un plăeș).

UN PLĂEȘ.—Valeu! (rămâne cu corpul spânzurat pe galerie).

ȘOIMAN.—Ce este? Un plăeș rănit!

GALU.—Ba 'i ucis, sărmanul!

ȘOIMAN.—Dumnezeu să-i erte păcatele!... (se suie pe galerie și privește peste ziduri). Ce fac Leșii?

FARCAȘ.—Fugi, tată, că te ucid păgânii!

ȘOIMAN.—Atunci s'agiungă!... Iaca, Leșii

așează scările de ziduri: Luați sama bine copii!...
Foc în grămadă!

(Plăeșii împușcă deodată peste ziduri. — Se aud
răcnete dureroase afară din cetate).

FARCAȘ. — (privind peste ziduri). În plin!...
opt puști, opt morți!.. și cei mulți înaintea!
(Polonii împușcă de din afară. Plăeșii le răspund
cu foc necurmat),

GHEȚU. — (strigă peste ziduri). Măi, pane mă!..
cel cu musteața de-un cot!... Ce 'mi dai să-ți
trimet un plumb în frunte?

ȘOIMAN. — Ghețule, nu fii nebun... pleacă-ți
capul.

GHEȚU. — (asemenea) Ce zici, mă?... îl vrei în
dar?... Fie și 'n dar... ține!... (trage cu pușca)
drept în frunte!... M'am ținut de cuvânt... Să-ți
fie de bine! (se pleacă pe ziduri, răzând).

(Polonii trag în Ghețu, care cade pe zid rănit,
strigând: Valeu! m'o ucis! Farcaș se repede de
'l ridică și 'l coboară în scenă)

FARCAȘ. — Na! c'o pățit'o, Ghețu!... Apoi dă
n'o cată românul cu lumânarea?

ȘOIMAN. — Păcat de el că eră bun viteaz!

FARCAȘ. — (depuind pe Ghețu lângă fântână.
Ești rănit de moarte, Ghețule?)

GHEȚU. — (reînviind) Ba nu: dar 'mi-o frânt
mâna păgânii. (se întinde la pământ.)

ȘOIMAN. — Farcaș, Farcaș!

FARCAȘ. — (suindu-se pe galerie) Aud tată.

ȘOIMAN — Ce se zărește colo lucind ca un boț de aur ?

FARCAȘ. — Sobietki, tată !... craiul Sobietki cu hatmanii leșești !... Iată'l !... întinde mâna spre cetate și dă porunca de asalt !... Ațineți-vă, fraților, c'acu'i greul !... Sobietki însuși o ridicat steagul crăesc.

ȘOIMAN. — Steag pentru steag... Mă duc s'aduc și eu steagul Moldovii. (se coboară, intră în biserică și aduce stindardul cu marca țării.)

(Se aud răcnete turbate afară de cetate și împușcături. Asaltul începe.)

FARCAȘ. — Iaca Leșii se suie pe scări !... Plouați cu bolovani peste dâșii.

(Plăeșii ridic bolovani și 'i aruncă peste ziduri strigând : La bolovani, copii : — Plouați cu petre. — O merță ! — Dați de tot ! — Nu lăsați păgânii să intre în cetate).

ȘOIMAN. — (trecând scena cu stindardul) Iată steagul Moldovii !... Marturul biruințelor lui Ștefan Vodă !... Pe zid !... (se suie pe galerie și așează stindardul în mijlocul zidului.)

(Polonii la vederea stindardului strigă Ura !)

PLĂEȘII. — Ura !

(Lupta se încheiează mai tare. Plăeșii trag cu puștile și aruncă cu bolovani. Polonii dau asaltul. Câțiva soldați se arată de-alungul zidului. Plăeșii se luptă cu ei și 'i resping. În timpul luptei cad doi plăeși morți și unul rănit.)

FARCAȘ (către un soldat polon ce se ivește pe zid lângă poartă).—Bine-ai venit, pane!.. Ce cați tu la noi?... Moarte? Na, moarte! (se luptă cu soldatul). Iute mi te-ai suit, dar mai iute te-i coborâ (îl apucă cu brațele și-l aruncă peste zid).

(Alți doi soldați se arată în față cu Șoiman și pun mâna pe stindardul Moldovei).

ȘOIMAN (apărând stindardul).—Iaca, mă!... Vă face poftă steagul nostru ș-ați venit doi odată?... Așa-mi place și mie, că două mâni am și eu.

(Șoiman se luptă cu soldații; pe unul îl înjunghie, iar celalt rănește pe Șoiman, lovindu-l cu un baltag în frunte).

FARCAȘ. — Nu te da, tată, că vin și eu.

ȘOIMAN (scăpând stindardul, cade de pe galerie pe scenă) — Valeu! m'o ucis păgânul!... La steag, Farcaș!... Nu lăsă steagul!...

FARCAȘ (aruncându-se pe Polonul ce a apucat stindardul). — Las' pe mine, tată!...

(Farcaș apucă pe Polon și-l trage de pe zid pe galerie, și pe urmă pe scenă, unde se încinge o luptă grozavă).

FARCAȘ (luptându-se). — Dă-te rob, Leahule, că te sting de pe fața pământului... (apucă de stindard și ridică baltagul). Nu vrei?.. (îl lovește). Mori, dar! (Polonul cade mort).

ȘOIMAN (în genunchi răzimându-se pe palme,

urmărește cu ochii scena acelei lupte, și când cade Polonul, el zice cu voce slabă): Scăpat-ai steagul?

FARCAȘ (ridicând stindardul în sus). — Iată-l, tată!

ȘOIMAN. — Slavă ție Doamne!... De-acum pot muri! (cade leșinat).

GALU. — Ura!... Biruința-i a noastră!... Leșii se retrag!

PLĂEȘII (cu bucurie). — Ura!

FARCAȘ (sprijinind pe Șoiman). — Zădarnică bucurie, fraților, căci am pierdut pe tata Șoiman!

PLĂEȘII (sărind de pe galerie și viind lângă Șoiman). — Moș Șoiman!... o murit?

FARCAȘ. — Ii rănit la cap... Aduceți apă rece să-i spălăm rana.

(Plăeșii aduc o cofă cu apă).

GALU (îngenunche lângă Șoiman și-i ia capul în brațe). — Adă 'ncoace să-i văd eu rana, c'am mai văzut eu multe 'n viața mea... (spală rana). Adâncă-i!... (cu înduioșare). Șoimane, frate Șoimane, nu-i cu drept să mori tu 'nainte mea. Vină-ți în simțiri, că doar nu poți tu pieri de o lovitură de Leah...

FARCAȘ (plângând). — Sărmanul tata Șoiman!.. Mai bine muream eu decât el!

GALU. — Taci, copile, nu plânge, că nu se poate să pierdem noi pe Șoiman viteazul (îi pune mâna la inimă). Nu... iaca!... i se bate inima ca 'ntr'un om verde (îi leagă rana). Șoimane!..

Scoală, Șoimane, că te plâng tovarășii tăi ca niște femei (își șterge ochii de lacrimi). Deschi-
de-ți ochii de vezi răsipa dușmanilor.

ȘOIMAN (deșteptându-se). — Cine mă chiamă?

PLĂEȘII (cu bucurie). — Noi, tată, noi!

ȘOIMAN (încă amețit). — Voi?... Cine sunteți
voi?... (zâmbind). Ha! tovarășii mei... vă cunosc...
iaca și Farcaș... iaca și Galu.. Dar steagul!...
Unde-i steagul?...

FARCAȘ. — Iată-l, tată.

ȘOIMAN (luând stindardul). — Nu ni l-o luat
dușmanii?... Nu... Iată-l!... iată-l!... O! par'că
'mi mai vine inima la loc... (îl sărută plângând).
Steagul Moldovii!.. fala țării!..

GALU. — Destul Șoimane.. Nu te tulbură, că
ești încă slab.

ȘOIMAN. — Ba nu, Galule.. Lasă, că el îmi dă
viață. Când îl sânt cole, pe inimă... inima-mi
crește și prinde la putere... Farcaș, tu l-ai a-
părat?

PLĂEȘII. — El, el!

ȘOIMAN. — Strămoșii noștri să te binecuvinteze
din ceruri.. Na, ți-l încredințez de astăzi ție...
Să mori pentru dânsul.

(Farcaș ia stindardul. Străjerul buciumă).

GALU (mergând spre turn) — Străjer, ce este?

STRĂJERUL — Vine călare spre cetate un
Hatman leșesc cu steag alb în mână.

ȘOIMAN. — A fi vr'un sol dela craiul Sobietki.

BIBLIOTECA

GALU. — Poate că ne-aduce vorbe de pace.

ȘOIMAN. — Pace ? Cât praf și plumbi mai avem ?

GALU. — Nici de-o 'ncărcătură !

FARCAȘ. — Dar'avem topoare și bolovani !

(Se aude bătând în poartă).

ȘOIMAN. — Auziți?... Solul a ieșit la poartă...
Galule mergi de-i deschide.

GALU. — (mergând la poartă) Cine-i ?

IABLONVOSCHI. — (afară) Sol al craiului Sobieschi.

ȘOIMAN. — (sculându-se) Să-l primim cum se cuvine.... Copii, deschide-ți poarta !... Și voi, câți mai sunteți în cetate, oameni teferi sau răniți... în picioare cu toții, ca să nu vadă dușmanul Român culcat la picioarele lui !

(Noaptea cade treptat în toată scena asaltului. Scena solului se petrece la lumina torțelor aduse de plăeși din biserică. Ghețu și alți doi plăeși răniți se scoală cu greu în picioare și se apropie de Șoiman. Ei în toată scena următoare stau sprijiniți pe puștile lor. Șoiman se sprijină cu brațul stâng pe umărul lui Farcaș ; dar' cu cât vorbește cu solul, el slăbește, se clatină și în sfârșit cade în brațele plăeșilor.)

SCENA V.

Cei de'nainte, Iablonovschi.

IABLONOVSKI. — (intră fără a se 'nchină) Voi-
nicilor, sănătate !

ȘOIMAN. — (mândru) Sănătate, domnule !... Ce poștești dela noi.

IABLONOVSKI. — Mărirea Sa, Sobieschi !... Riga Poloniei și Mare Ducă de Litfania, cere ca să-i închinați cetatea ; căci dacă până mâni, în faptul zilei, nu o veți închina lui, el o va dărâma cu puterea sa, și va trece garnizoana sub tăișul sabiei !

ȘOIMAN. — Du răspuns Măriei Sale, că laude și 'ngroziri de-aiste am mai auzit noi mai multe, și nu ne-am spăriet !... Cetatea ne-o fost îndreptată nouă de Domnul Cantimir, ș'o vom păzi cu credință, până la cel de pe urmă om ! Așa-i copii ?

PLĂEȘII. — Dar, dar !

IABLONOVSKI. — Nu vă împotriviți armiiilor noastre, că va fi rău de voi !

ȘOIMAN. — Nu purtă grija noastră, domnule, că suntem cu toții hotărâți a ne îngropa în răsipurile cetății !

IABLONOVSKI. — Vă întreb, pentru cea de pe urmă oară... vă închinați ori ba ?

ȘOIMAN. — Ba.

IABLONOVSKI. — (uimit) Să trăiți, voinicilor ! Astfel de răspuns așteptam dela voi !... Până acum v'am vorbit cu solul lui Sobieschi ; acum vreau să vă vorbesc ca un vechiu oștean, ce știe a prețui bărbăția chiar în dușmanii lui. Voi, Românilor, v'ați făcut datoria ! Ați apărat cetatea cinci zile de-arândul împotriva armiei în-

tregi a lui Sobieschi !... Ați împlinit o faptă măreață, de care se vor făli strănepoții voștri !... De ce dar să vă îndărătniciți a muri fără nici un folos pentru țara voastră, când cetatea nu o mai puteți apăra de risipă ?

ȘOIMAN. — Cum am scăpat-o până azi, așa om scăpă-o și de azi înainte, cu ajutorul Domnului.

IABLONOVSKI. — Vă cred ; dar' ce puteți face voi ca să opriți zidurile de a sări în văzduh ?... Temeliile lor sunt minate cu praf și o singură scântee vă poate nimici într'o clipă. De nu vă veți supune, astă noapte cetatea va săltă în nori cu oameni cu tot, și voi veți fi răspunzători cu sufletul de stricăciunea sa !

ȘOIMAN. — (către plăeși) Ce ziceți voi ?

(Plăeșii pleacă capetele cu întristare).

GALU. — Să scape cetatea, și noi murim bucuroși !

ȘOIMAN. — De este așa, domnule... noi ne închinăm ; însă fă-ne giurământ că, eșind noi de aici, vom avea voie a merge unde vom vroi, și că Leșii vor lăsa cetatea întreagă.

IABLONOVSKI. — (întinzând mâna) Vă giur că așa va fi !... Giur că 'ți putea părăsi aceste ziduri, teferi și cu toate averile voastre !

ȘOIMAN. — (arătând stindardul) Iată singura noastră avere, steagul Moldovii !

IABLONOVSKI. — (închinându-se stindardului)

Aceasta este cea mai nobilă comoară a unor viteji ca voi!... Adio;... Sunt fericit că am găsit în voi oameni după inima mea!... Rămâneți cu bine! și d-ta, bătrânule, dă-mi mâna să o strâng frățeste într'a mea.

ȘOIMAN. — (dându-i mâna) Iat'o.

IABLONOVSKI. — (îndreptându-se spre poartă). Mâni, în faptul zilei, vă aștept în lagărul leșesc. (ese).

ȘOIMAN. — Om veni cu toții, de-om trăi... (cade în brațele plăeșilor) Vai de mine!... că nu mai pot!

(Porțile cetății se închid).

(Cortina cade).

ACTUL III.

Teatrul reprezintă lagărul polon, noaptea pe lună, în stânga, pe planul I-ii, cortul lui Sobieschi; în față cu el, cortul soldaților de gardă. Puștile sunt așezate în snop d'inaintea lui. În dreapta planurile 3, 4 și 5, începutul lagărului; în fund se văd dealurile și cetatea Neamțului. Două sentinele se primblă pe d'inaintea corturilor de pe planul I. La ridicarea cortinei se văd mai multe grupe de soldați poloni așezați împregiurul focului din lagăr. Români robiți, încărcăți cu lanțuri, stau jos grămadă dincolo de cortul de gardă.

SCENA I.

ROMÂNI ROBIȚI

(Se aude în grupa lor un fluer sunând o doină jalnică și pe urmă o voce de femei cântând:)

Frunză verde de sălcie!
Am căzut în grea robie,
Și tot plâng cu amărie
După scumpa mea moșie!

(Repriză de fluer)

Frunză verde de năgară!
O! Moldovo, dulce țară,
Din pământul tău afară
Mult e viața grea ș'amară!

(Câți-va soldați din cortul de gardă es și merg de

schimbă sentinelele ; pe urmă se duc în fund și intră în culisele din dreaptă. Muzică surdă la orchestră).

(Fluerul sună din nou)

Floarea zmulă din tulpină,
Se usucă și se 'nclină,
Romănu 'n țară străină
Duce dorul și suspină!

UN ROMÂN.—(sculându-se) Taci, nevastă, că'mi rupi inima cu cânticul ist de robie !... Destul de nenorociți suntem așa cu lanțurile de mâini și picioare, ca niște oameni răi!

O ROMÂNĂ.—(sculându-se și viind în scenă). Când ar fi numai atâta!.. dar' a să ne scoată Leșii din țara noastră, bădică, și să ne ducă robi peste hotar ! Asta mă omoară pe mine ! (plânge).

ROMÂNUL.—(uimit) Apoi dă !... ce să facem ?.. Așa ne-o fi fost scris, se vede, fa nevastă ! Taci, nu mai plânge .. ce dracu ! Fii bărbat, că ne-or videa Leșii cu lacrimile 'n ochi, și'i rușine !... (îți șterge ochii).

ROMÂNĂ.— Geaba !... Nu pot, bădică, că mă înneacă plânsul când gândesc să-mi las eu casa părintească și copilașii, dragii mării !... Ce-or să facă ei mititeii, făr' de mama lor ?... S'agiungă la ușa străinilor !

ROMÂNUL.—(voind s'o mângâie) Dumnezeu le-a purtă de grijă, nevastă ; că Dumnezeu îi bun, și nu părăsește pe Român ! Ian vezi cei din ce-

tate, cum se luptă de 5 zile cu agiutorul Domnului, încât nu le-o putut face nimica toată oastea leșască.

ROMÂNCA. — Așa este ; și de ciudă Leșii ne schingiuesc pe noi, păcătoșii ; ne pun bărbații în lanțuri, ca pe niște fiare, și ne țin aici, ca pe-o turmă de oi de căsăpie !

ROMÂNUL. — Cum nu le-a fi ciudă, dacă pier pe toată ziua cu mulțimea sub zidurile cetății, fără nici o ispravă, încât o început soldații a'și pierde bărbăția. Unii cer în gura mare a se întoarce în țara lor. Alții nu mai vreu s'asculte de poruncile hatmanilor, și cu toții sunt gata de răscoală.

ROMÂNCA. — Oare ?... (încet) I'an spune'mi bădică, dacă s'ar întâmplă una ca asta, n'am putea noi cercă să fugim, în vreme cât ar fi vălmășag în lagăr ?

ROMÂNUL. — (încet) Taci, nevastă, că la scăpare chitim cu toții.. Răbdare și bărbăție, că bun îi cel de sus !

(Sentinela se întoarce respinge pe Români, în fund, și apoi intră în cortul de gardă. Muzică surdă la orchestră).

SCENA II.

SOBIESCHI. (ese din cortul lui. Sentinela îi prezintă arma)

SOBIESCHI.—(primblându-se posomorît) Soartă ! soartă amăgitoare !... Nebun care se încrede ție ;

Tu astăzi făgăduiești glorie, putere, fericire și ca mâni, răzi de noi fără milă și fără osebire de oameni !... Ce a'zice Polonia, ce-a zice lumea întreagă, care răsună de numele meu, că eu, Sobieschi, sunt oprit în calea mea prin o cetățue ticăloasă, pe care de-atâtea zile cerc în zadar a o supune !... Bine făceam de ascultam sfatul bătrânului Iablonovschi, și'mi urmam drumul fără a o băgă în samă .. Am pierdut o mulțime de soldați și de ofițeri în asalturi nenorocite !... Hoții acești de Moldoveni sunt nătângi ca zimbrul lor ! Să vedem de s'or închină solului meu Iablonovschi. Dacă ei vor urmă poruncilor mele, Iablonovschi trebue să mă 'nștiințeze printr'un semn... un brad aprins în vârful dealului... (privește spre cetate). Nimic încă până' acum !... Nici o lumină !.. O ! de s'or împotrivi mai mult oamenii din cetate, mâni, în faptul zilei, ziduri și oameni vor sări în văzduh, și nu s'a alege nimic din cetatea Neamțului.

(Se aude un zgomot depărtat în lagăr).

SCENA VI

SOBIESCHI, POTOSCHI (viind din lagăr repede).

SOBIESCHI.—Ce este ?

POTOSCHI.—Maiestate...

SOBIESCHI. — Potoschi ! tu ești ?.. Ce zvoană s'aude 'n lagăr ?

POTOSCHI.—Nu 'ndrăznesc a o spune Maiestății Tale !

SOBIESCHI.—Îți poruncesc să vorbești.

POTOSCHI.—Soldații sunt în răscoală!

SOBIESCHI.—Soldații mei? pentru care pricină?

POTOSCHI.—Zic că vreau să părăsească locurile aceste și să se întoarcă în Polonia.

SOBIESCHI.—Cum?... Polonii să lase pe Riga lor!... Nu se poate!... nu 'i adevărat!

POTOSCHI.—Ascultați răcnitele lor!

(Zgomotul se apropie)

SOBIESCHI.—(primblându-se pe scenă, turburat) Să se retragă d'inaintea unei cetăți de nimică, ei, cari au apărat cetatea Vienii!... Nu, nu, nici-odată!

POTOSCHI.—Iată'i că vin spre cortul Măriei Tale.

(Soldații es din lagăr și vin în scenă cu zgomot mare. Acei ce sunt de gardă se înarmează și se înșiră d'inaintea cortului lor. Scena e luminată de câteva torțe aduse de revoltanți).

SCENA IV.

SOBIESCHI, POTOSCHI, SOLDAȚI POLONI

SOLDAȚII.—(revoltați) Nu mai vrem să stăm aici!—Să ne 'ntoarcem în Polonia!—Destule am pățimit pân' acum. În Polonia!—Moarte cărui ne-a opri—Moarte! (scot săbiile).

SOBIESCHI.—(cu o voce detunătoare) Tăcere!... Cum îndrăzniți voi să ridicați glasul d'inaintea Regelui vostru, d'inaintea lui Sobieschi?... Ce? voi, tovarășii mei de arme, voi cari-ați învins pe

Mohamed al IV, voi cari 'mi-ați jurat credință, voi cari purtați numele de Poloni, v'ați cuprins de groază și de descurajare într'o țară mică ca Moldova!... Vroiți a lăsa nestricat și nestârpit un cuib de hoți ca cetatea Neamțului!... Dar pe mine m'ați uitat? (face un pas spre soldați, cari se dau înapoi cu sfială). Ați uitat că brațul acesta de va cădea peste voi, va face să intrați în pământ... In genuchi d'inaintea stăpânului vostru! (soldații se buimăcesc). In genuchi dinaintea lui Sobieschi!

(Soldații cad în genuchi.—O lumină mare apare pe deal, spre cetate).

SOBIESCHI. — (în parte) A iată semnalul! Cetatea s'a închinat! (tare), V'ați săturat de lupte? Vreți să vă întoarceți în Polonia?... fie!... De azi înaintea nu mai am trebuință de voi... Cetatea Neamțului, în ceasul acesta, s'a cucerit vrointii mele!

SOLDAȚII.—(sculându-se) Să trăiască Sobieschi!

Pentru el murim cu toții!—Ura! Noi suntem copiii lui, robii lui pân la moarte.—Iertare!

SOBIESCHI.—Bine!... Vă iert, ca pe niște copii fără minte, și vă dau de știre că mâini vom pleca spre țara noastră.

SOLDAȚII.—(cu bucurie) Ura!

SOBIESCHI.—Potoschi, dă poruncă să împartă vin pe la soldați, pentru ca să serbeze victoria noastră, și tu intră în cortul meu de scrie Senatului din Cracovia despre întoarcerea noastră

în Polonia. Eu merg singur să vizitez lagărul (ese prin dreapta).

(Soldații din cortul de gardă prezintă armele și apoi le depun iar în snopuri și intră în cort. Potoschi intră în cortul regelui).

SCENA V.

SOLDAȚII POLONI, ROMÂNII ROBIȚI [vin din fund].

SOLDATUL.—[veseli] Ura!... Să bem și să jucăm!.. De acum ne întoarcem la Polonia.

[Câțiva soldați aduc panere cu sticle cu vin].

ROMÂNII. [mâhniți]. De acum ni s'o stins toată mângâierea! săracii de noi!... Ne ducem din Moldova!...

SOLDAȚI (bând).

Ura! ura! soldați voinici,
Să bem, să bem și să jucăm!
Ura! ura! cu toți de-aici
În țara noastră o să plecăm.

ROMÂNII [plângând].

Amar de noi! sărmani români,
În dor cumplit o să picăm!
Amar de noi! cu toții mâni.
Din țara noastră o să plecăm!

UN SOLDAT.—Măi, români! Veniți de vă veseliți cu noi.

UN ROMÂN. — Veselia voastră 'i mâhniciunea noastră, domnule!... Lăsați-ne pe noi în pace.

SOLDATUL.—Dacă nu vreți voi, dați-ne nevestele voastre ca să jucăm cu ele.

O ROMÂNCA.—Româncele nu joacă cu dușmanii țării lor.

SOLDATUL.—Nu joacă poate de voie, dar de nevoie or jucă [pune mâna pe femeie].

ROMÂNCA.—[împingându-l] Ticălosule !... Om murì, și n'om da mâna cu voi !

SOLDATUL.—[furios] La arme, fraților !... să 'i ucidem !

SOLDATII.—[scoțând săbiile] Moarte Românilor ! Moarte !

ROMÂNII.—[punându-se dinaintea femeilor] Voi cu săbii, noi cu lanțuri !... Veniți, păgânilor, dacă vă dă inima !

[Luptă mică. Incepe a se mijì de ziuă].

SCENA VI.

ROMÂNII RĂNIȚI, SOLDATII POLONI, TUDORA [în haine de căpitan polon, vine din stânga învălită cu o manta albă și se aruncă între soldați și români].

TUDORA.—Stați !

SOLDATII.—Un ofițer ! [se trag înapoi].

TUDORA.—Nu vă 'i rușine !.. voi, înarmați cu cu săbii, s'amenințați niște nenorociți legați în lanțuri !... Decât să vărsați sânge, voinicilor, mai bine să vărsați vin, și să vă veseliți ca niște viteji ce sunteți... Cine îmi dă un pahar de vin să benchetuesc cu voi ?

Iată cum trebuie să bee și să cânte un soldat.

Ura! ura! soldați voinici,
Să bem, să bem și să jucăm.
Ura! ura! pe mari și mici
Sub braț de fier noi îi plecăm!
Trăind, murind tot în război,
Ori în ce zi, ori în ce loc,
Când noi sosim, când trecem noi,
Lăsăm pustiu, omor și foc!

SOLDAȚII

Ura! ura! soldați voinici...
etc. etc. etc.

TUDORA.— [bând] Să trăiți și să vă vedeți țara
cât mai degrabă!

Ura! ura! soldați voinici,
Să bem, să bem și să jucăm.
Ura! ura! pe mari și mici
Sub braț de fier noi îi plecăm
Plângă amar, femei copii!
Scoată din piept glas dureros!
Noi ducem moartea la cei vii
Și-i prohodim cântând vois:

SOLDAȚII.

Ura! ura! soldați voinici!...
etc. etc. etc.

[Soldații se retrag, cântând între corturi].

TUDORA. — [viind în scenă] Mă ierte Dumnezeu de cuvintele ce-am rostit; dar numai astfel am putut scăpa viața bieților Români!... Vreau, să'mi împlinesc hotărârea!... Sub hainele

aste a căpitanului ucis de Farcaș la gura hrubei cetății, am putut pătrunde în lagărul leșesc făr' a fi cunoscută... Dar' ziua 'ncepe-a să ivi... Trebuie să mă grăbesc... Iată cortul craiului... (scoate pumnarul) «Îngerul păzitor al Moldovii!... întărește-mi brațul și inima ca să pot răzbună țara în sângele lui Sobietchi!...» Haide!... (voiește să intre în cort).

SENTINELA. — (oprind-o) Cine-i?

TUDORA. — (lepădându-și mantaua) Aghiotant al craiului, cu porunci.

(Sentinela ridică arma. Tudora intră în cort. Muzică la orchestră. Peste puțin se aude vocea lui Potoschi: Ah!... Ajutor!)

SENTINELA. — (strigă tare) Larmă!

(Soldații din cortul de gardă es iute și se înarmează. Trei din ei aleargă la cortul regelui).

UN SOLDAT. — Ce este? ce este?

SENTINELA. — Un omor în cortul crăesc!

(Cei trei soldați intră în cort și es îndată, aducând pe Tudora cu pumnarul în mână. — Dobeale bat. Ziua se ivește în plin, zgomot mare în lagăr).

TUDORA. — Mă puteți omorâ de-acu, căci mi-am răzbunat țara!... Am ucis pe Sobietchi!

SOLDATII. — (turburați ridică săbiile asupra ei) Pe Sobieschi?

SCENA VII.

Cei de'nainte, SOBIESCHI (arătându-se în dreapta),

SOBIESCHI. — Cine zice c'a ucis pe Sobieschi!

TUDORA. — Eu?

SOLDATII. — Minciuni, minciuni... Eată Craiul nostru!

TUDORA. — Cine?... El?... Tu?... A! (Voiește să se arunce asupra lui Sobieschi. Soldații o țin pe loc).

SOBIESCHI. — Unde-i nenorocitul care-a fost jertfă în locul meu?

SCENA VIII.

Cei de'nainte, POTOSCHI, (ese din cortul regelui, galben și cu brațul legat).

POTOSCHI. — Eu, Măria ta!... Lucram aici în cort, când de odată m'am simțit străpuns de-un cuțit..... Dar' nu-i nimica... O rană la braț numai....

SOBIESCHI. — Imi pare bine, Potoschi (către Tudora) Tu ești ucigașul?

TUDORA. — Eu!

SOBIESCHI. — Pentru ce-ai căutat să făptuești o așa nelegiuire?

TUDORA. — Nu făptuește nelegiuire acel ce cată să răzbune și să scape țara sa de dușman!... Dar' o mărturisesc în fața Cerului, că n'am voit să ucid pe Potoschi, ci pe tine, Sobieschi, care ai adus foc și sabie în Moldova!

SOBIESCHI. — Și cine ești tu?

TUDORA. — (scoțând șapca polonă de pe cap, și lăsând să-i cadă părul de-alungul corpului) Eu sunt Tudora, fiica lui Șoiman bătrânul, care te-o respins cu vitejie dela zidurile cetății!

ROMÂNII. — Tudora !

SOBIESCHI. — O fată!... ș'încă fata sumetului ce-a îndrăznit a se măsură cu mine!... și tu, o copilă, ai cercat să omori pe Sobieschi!... dar' nu știai, nenorocito ce soartă te-așteaptă?

TUDORA. — Ba știam că m'așteaptă moartea!... însă m'am hotărât a mă jertfi cu mulțămire pentru țară!

SOBIESCHI. — Implinească-se jertfa dar! (face un semn la soldați) La moarte!

TUDORA. — O! Moldovo! iartă-mă că n'am putut să'mi împlinesc jurământul!

(Soldații duc pe Tudora spre fundul scenei la osândă).

ROMÂNII. — (către Sobieschi) Măria ta, fă'ți milă de-o biată copilă! — Nu te 'ndură de tinerețile ei! — Ia-ne viața la zece din noi ș'o iartă pe Tudora. (Sobieschi, pe gânduri, trece spre cortul său).

SCENA IX.

Cei de'nainte, IABLONOVSKI (intră prin stânga în fund și oprește soldații ce duc pe Tudora).

IABLONOVSKI. — (către soldați) Stați!... Unde-i Maiestatea Sa?

SOBIESCHI. — (pe pragul cortului) Iablonovski!

IABLONOVSKI. — (apropiînduse) Măria ta!... solia ce 'mi-ai încredințat am împlinit-o. Oamenii din cetate au primit a să supune, cu condiții însă de a fi liberi să meargă unde vor voi, și...

SOBIESCHI. — Cu condiții?...

IABLONOVSKI. — Iată ziua... Ei trebuie să iasă în curând din cetate pentru ca să vie să se 'nchine Maiestății tale.

SOBIESKI. — Bine.

IABLONOVSKI. — Vitejia ce-au arătat ei în apărarea zidurilor, și mai cu samă onorul ce-au avut de a se lupta cu marele Sobieski, le dă lor dreptul de a fi primiți cu vrednicie în lagărul leșesc.

SOBIESKI. — Ai dreptate, Iablonovski... Dă poruncă să s'adune toată oastea ca pentru o mare paradă (intră în cort).

(Iablonovski scoate spada și face un semn. Dobe de la cortul de gardă încep a bate zorile. Corturile lagărului din fund se ridică, și soldații poloni se așează în linie ca la actul I-ii. Românii stau grămadă între șirurile soldaților. Tudora, încungiurată de soldați, se află în dosul cortului regesc. Iablonovski intră la Sobieski și ese îndată cu el. Fanfare de onor).

SOBIESKI. — (trecând armia în revizie) Soldați! Astăzi cea de pe urmă cetate a Moldovii s'au închinat Nouă!... Țelul nostru e împlinit!... Să trăiască Polonia!

(Fanfare. Stindardele se pleacă dinaintea regelui — Un buciurn răsună în cetate).

SOBIESKI. — Ce semnal e acesta?

IABLONOVSKI. — Plășii es din cetate... Iată porțile se deschid.

(Sobieski, Iablonovski și Statul-major vin de se grupează lângă cortul regesc).

SCENA X

CEI DINAINTE, PLĂEȘII.

(Porțile cetății se deschid. Un cortej de opt oameni iese și coboară dealul. Farcaș merge înaintea purtând stindardul Moldovei. După el patru plăeși, duc pe Șoiman pe un pat de scânduri; în fine Ghețu și alt plăeș, răniți amândouă, urmează, sprijinindu-se împreună.—Orchestra sună un marș funebru, până ce cortegiul sosește în scenă. Sobieschi face un semn, și toată armia prezintă armele).

SOBIESCHI.—(văzând cortegiul) Iablonovschi!.. Ce oameni sunt aceștia?

IABLONOVSCHI.—Garnizoana cetății Neamțului!

SOBIESCHI. — Cum?... Numai cu-atâți oameni s'a luptat întreaga noastră oaste?

IABLONOVSCHI.—Atâția au rămas!

SOBIESCHI. — (furios) O mână de Plăeși să îndrăznească... O! trebuie pedepsită aspru asemenea semetie, ca să rămăe pildă la Moldoveni!

IABLONOVSCHI.—(cu energie) Ba să nu faci o asemenea faptă, Măria ta, căci ar fi nevrednică de viteazul Sobieschi! ea ar păta gloria Maiestății tale, și ar călca cuvântul dat de mine apărătorilor cetății!... Fii mare precât ți-e numele, și generos precât se cuvine unui Rigă!

SOBIESCHI. — (uimit) Iablonovschi!... dă-mi mâna!... ești vrednic să te numesc părintele meu.

«Iablonovschi se închină și dă mâna regelui. În timpul acestui aparte, cortegiul s'a coborât și s'a oprit în față cu Sobieschi).

TUDORA.—(văzând pe tatăl ei, voește să alerge spre el, strigând: Tată, tată!...

(Soldații o opresc și o trag deoparte).

(În timpul scenei următoare, o parte din armia polonă se înșiră pe coasta dealului. Un căpitan polon merge de așează stindardul polon pe zidurile cetății).

SOBIESCHI.—(pășind spre Plăeși) Sănătate vouă Plăeșilor!

ȘOIMAN.—(cu voce slabă) Să trăești, Măria ta!

SOBIESCHI.—V'ați purtat ca niște viteji!

ȘOIMAN.—Datoria ne-am făcut, Măria ta.

SOBIESCHI. — Câți oameni ați fost de toți în cetate?

ȘOIMAN. — 18... Zece au perit din mila Măriei tale!

SOBIESCHI.—18!... Numai 18! (către armie) Afle lumea întreagă că 18 Plăeși români s'au luptat cinci zile cu armia întreagă a lui Sobieschi, și că Sobieschi a sărutat pe Căpitanul lor! (lui Șoiman) Viteazule, vin în brațele mele! (se apropie de Șoiman și-l strânge la piept. Fanfare).

SOLDAȚII ȘI ROMÂNII. — Ura!

SOBIESCHI. — Cum te cheamă?

ȘOIMAN. — Șoiman bătrânul.

SOBIESCHI. — Șoimane!... În fața tuturilor soldaților mei, eu, Sobieschi, Riga Poloniei, declar că mă simt mândru că m'am luptat cu tine, și

că vreau să împlinesc orice-i cere tu dela mine... Spune, ce vrei?

ȘOIMAN. — Dacă vrei să te milostivești cu mine, Măria ta, iartă robii, ca să mă bucur și eu în ceasul morții de bucuria lor.

SOBIESCHI. — Liberi să fie cu toții! (face un semn).

(Șirurile soldaților se deschid; Românii es fără lanțuri și se apropie de Șoiman).

ȘOIMAN. — Să-ți dea Dumnezeu putere și mărire!

ROMÂNII. — Să trăiască moș Șoiman!

SOBIESCHI. — Dar alta nu dorești nimica, Șoimane?

ȘOIMAN. — De-acum moarte!... ca s'o gălesc pe biata fiică mea, Tudora, în ceea lume.

SOBIESCHI. — Ba nu moarte!... Viață și fericire, viteazule! (aduce pe Tudora de mână) Iată, fiică-ta!

ȘOIMAN. — Tudora!

TUDORA. — (aruncându se în brațele lui Șoiman) Tată!

SOBIESCHI. — Și tu, copilă, care ai voit să ucizi pe Sobieschi, pentruca să-ți răzbuni țara, ține inelul acesta ca un suvenir dela mine pentru cununia ta.

TUDORA. — (luând inelul) Măria ta, dă-mi voe să-l pun în degetul bărbatului meu, Farcaș (merge de dă inelul lui Farcaș).

SOBIESCHI. — Farcaș!... Tu ești, voinicule care ai scăpat din mâinele soldaților mei?

FARCAȘ. — Eu, Măria ta... Am scăpat atunci, pentruca să ai acum mulțămire de a mă ierta!

SOBIESCHI. — (vesel) Fie!... Imi place să vă știu uniți împreună, căci aveți amândouă suflete viteze, și sunteți vrednici de tatăl vostru și de țara voastră!... Acum e vreme să ne despărțim... Mergeți cu bine, Românilor, și fiți mândri de numele vostru!... Voi m'ați împăcat cu Moldova, și de azi înaintea Sobieschi se declară cu mândrie prietenul Românilor!

ROMÂNII ȘI SOLDATII. — Ura! Ura!

(Plăeșii urmați de Români, pleacă și trec pe dinaintea șirurilor de soldați, cari le prezintă armele. Ei se urcă pe deal și dela mijloc apucă în stânga — O parte de soldați se suie după dâșii, și se înșiră pe coastele dealului. — Muzica militară și orchestra sună un marș triumfal. — Salve de tunuri. — Tablou).

Cortina cade.

CINEL - CINEL

Comedie cu cântece într'un act improvizată pentru beneficiul săracilor.

PERSOANE:

Pitarul Sandu, boier de 50 ani.

Smărăndița, nepoata lui.

Tincuța, vara Smărăndiței

Florica, tânără țărăncă

Graur, fecior boieresc din Moldova.

Dame, țărani, țărance, lăutari.

Scena se petrece la o moșie din Valahia, lângă hotarul Moldovei, în anul 1858.

Teatrul reprezintă o grădină frumoasă cu un boschet în mijloc, în dreapta un pavilion cu ușă pe scenă.

SCENA I.

ȚĂRANII (greblând drumurile grădinei).

Azi e zi cu soare

Azi e sărbătoare.

Hai să ne grăbim

Ca să curățim

Grădina de schinuri

Și țara de chinuri,

Să le crească flori

De-acum până 'n zori.

SCENA II.

ȚĂRANII, SANDU (eșind din pavilion).

SANDU. — Ei ! copii, ați sfârșit de curățit grădina ?

ȚĂRANII. — Sfârșit, cocoane.

SANDU. — Să trăiți, feții mei (dându-le bani). Na un bacșiș, să faceți chel și veselie că astăzi e sărbătoarea nepoatei mele, Smărândița.

ȚĂRANII. — Să trăiască coconita!

SANDU. — Amin! Hait, mergeți acum la horă și să-mi jucați pă zdravăn.

ȚĂRANII. — Las' pă noi, cocoane! (es cântând prin fund, în dreapta).

Azi e zi cu soare,

Azi e sărbătoare.

Hai să dănțuim,

Să ne veselim.

SANDU. — (Singur). Aoleo! ce necaz pe capul meu de când a venit nepoată-mea Smărândița cu prietenile ei acilea, la moșie! N'am răgaz nici măcar un ceas!.. Ba să le aștept cu masa până la toacă; ba îmi fac casa *anocato* până pe la două după miezul nopții, tot cu jocuri și cu nebunii, încât eu, la vârsta mea, am ajuns a mă face huhurez!.. Acu altă iscodeală!.. Le-a abătută să se îmbrace țărănește! Auzi! fete de boier cu fote!.. Ei! s'a trecutără cu hazu.. Măcar că... de!.. ce să zici?.. Le prinde cămașa cu altițe de minune, și's frumusele coz!.. dar *opasun!* *ighemoniconu* boieresc nu iartă... Bre... bre, bre! *anapoda* 'i lumea de azi! (intră în boschet). Iaca și gazeta lui Carcalechi. (ia o gazetă și se pune pe canapea). Ce mai zice? (citește puțin și începe a căscă). Frumos! frumos,

dar tare mi-i somn. (citește) Departamentul drep... tă... ții... așa... pre... cum... (adoarme).

SCENA III.

SANDU, GRAUR (viind din fund, din dreapta).

GRAUR. (în cantonadă). Acasă-i boieru?... bine. Las' că-l gălesc eu... doar nu-s dela Gogomănești (viind în scenă). Iată-mă 's bun sosit în țara muntenească, eu Graur, fecior boieresc a coco-nului Tachi Păcălescu dela Odobesti. Aseară stăpănu-mieu 'mi a zis: «Graure, na răvașu ăsta, sa-l duci peste hotar la vărul meu, cuconu Sandu; dar când îi da cu ochii de el, să'i grăești cam tare că-i surd». Am apucat de cu noapte pe potică și am vinit fără a fi 'ntrebat de răvaș de drum, că n'am întâlnit nici țipenie de om pe margine. Ba am întâlnit un urs, dar n'avea guler galbăn, și am trecut ca în țara me!... Haide acum în casă, la boier (se îndreaptă spre pavilion și se oprește auzind horăitul pitarului) Dec!... cine hârie între copaci?... A fi vr'un zăvod, poate (se apropie de boschet). Tăbă cotarlă... (văzând pe Sandu). Piei drace că-i boieru!.. Da bine o mai duce!... par'că-i un heresteu (imitează vuetul feresteului). Ian să-l trezesc. (încet) Cucoane, cucoane!... Nici se clintește măcar; îi dus pe cea lume... Mări, să-i chiuiu la ureche (se apropie de Sandu și strigă tare la urechia lui) U... u... u! cucoane Sandule!

SANDU. (răsărind speriat) Ho! mă...

GRAUR. — (în parte) L-am trezit.

SANDU. — Ce vrei, măi hoțule?... Ce te-a lovit de 'mi chiui la ureche?

GRAUR. — (vorbind tare în toată scena). Cucoane, am adus un răvaș dela cuconu Tachi, vărul dumitale.

SANDU. — Dă la Moldova? dă la vărul meu? Unde-i?

GRAUR. — A rămas acasă.

SANDU. — Cine? răvașul?

GRAUR. — Ba, boieru. Iaca răvașu.

SANDU. — Adă-l astăzi și nu răcni așa, că nu te-alungă Tătarii. (deschide răvașu) Ia'n să vedem ce-mi mai serie cabazul cel de Tachi? Iar o fi ghidușii de-ale lui, că mai Pepelea decât el nici că s'a mai dat. (citește).

«Cu frățescă dragoste vere Sănduc». (vorbit, Ha, ha, ha! din Sandu mă face Sănduc. Tare-i sunt drag! (citește) «Îți trimit o căprioară ucisă de mine la vânat. S'o mănânci sănătos. Feciorul boieresc care 'ți-o aduce e cam fudul de-o ureche și de cealaltă. Grăește cu el tare, dacă vrei să vă înțelegeți în vorbă».

«Al tău văr iubitor *Tachi*».

(vorbit) O căprioară! Aferim!... tocmai de ziua Smărândiței. (tare către Graur) Unde-i vânatul, măi?

GRAUR (în parte). Vezi, dacă-i surd cum răcnește!

SANDU. — (în parte) Măi ! că surd îi, sărmanu !
(tare) Unde-i căprioara ?

GRAUR. — O luat'o vătăfu. (se apropie de urechea lui Sandu și strigă) O luat-o vătăfu,

SANDU. — Bine. Grasă-i ? (la urechea lui Graur)
Grasă-i ?

GRAUR. — Ca de Crăciun. De-abia am putut-o aduce.

SANDU. — Aferim ! Ce mai face văru Tachi ?

GRAUR. — Șede.

SANDU. — Cum, șede?... bolnav în pat ?

GRAUR. — Ba sănătos pe pat !

SANDU. — N'a zis c'o veni acilea ?

GRAUR. — Ba o zis.

SANDU. — Când ?

GRAUR. — Ieri.

SANDU. — A zis c'a veni ieri ?

GRAUR. — Ba o zis ieri, c'o vini mâni.

SANDU. — (în parte) Ferească Dumnezeu de surzi, că'ți vatămi peptul.

GRAUR. — (în parte) Am răgușit cu surdu ista.

SANDU. — Să-i spui vărului că-i mulțumesc prea mult, și că-l poftesc pe mâni la masă. Auzi-tu-m'ai ?

GRAUR. — (în parte) Ei ! ba nu.

SANDU. — (în parte) N'a auzit ! (mai tare) Să spui stăpănu-tău că-i mulțămesc și că-l...

GRAUR. — Și că-l poștești la masă pe mâni, știu.

SANDU. — (mânios) Dacă știi, surdule, la ce mă faci să zic de două ori ?

GRAUR. — (în parte) Cică eu îs surd acu. (pufnește de răs).

SANDU. — Ce ziseși ?

SCENA IV.

SANDU, GRAUR, FLORICA (viind din pavilion).

FLORICA. — (în parte) Ce-a pățit boieru de strigă așa ?

GRAUR. — Valeu ! că frumușică lăliță !

SANDU. — Ce cați, Florico ? Ce vrei ?

FLORICA. — Coconița te roagă să mergi până sus.

SANDU. — Da ce mai este ?

FLORICA. — Vrea să-ți arate o rochie nouă dă la București,

SANDU. — Poftim !... par'că eu sunt Șandra-mandra ! (mergând spre pavilion) Florico, poartă de grijă de băiatul ăla, că-i străin sărmanul, e moldovean !

FLORICA. — (cu mirare) Moldovean ?

GRAUR. — Moldovean, muntean, tot una-i... tot român !

SANDU. — Tacă-ți ciocul... Florico, dă-i ceva de mâncat și de băut, c'a fi ostenit de pe drum. (în parte) Sărmanu ! așa de tânăr ș'asa de surd ! Păcat ! (intră în pavilion)

SCENA V.

FLORICA, GRAUR.

GRAUR. — (în parte) Mă ! înc'asa bujor de copilă n'am văzut. (tare) Fa, Florică !

FLORICA. — Ce-i ?

GRAUR. — Ian uită-te la mine.

FLORICA. — Ș'apoi ce ?

GRAUR. — Multe sunt ca tine aici în sat?

FLORICA. — Unde?... Acilea ?

GRAUR. — Ba aici.

FLORICA. — Ha, ha, ha! Moldoveanu dracului!

GRAUR. — Fa, Florico!

FLORICA. — Ce mai vrei, mă ?

GRAUR. — Ian spune-mi... măritată ești ?

FLORICA. — Ba încă nu.

GRAUR. — Vai de mine.., fată mare!.. M'am to-
pit... mi se taie picioarele.

FLORICA. — Poate ți-i foame ?

GRAUR. — Foame, dar... tare ți-ași mânca o-
chișorii !

FLORICA. — Ha, ha, ha ! Du-te mai bine la că-
mară să-ți dea o bucată de mălai.

GRAUR. — Iacă mă duc, mă duc... In cotro-i
cămara ceea ?

FLORICA — (arătând în culisele din dreapta).
În colo.

GRAUR. — N'o văd bine, fa, că'mi-ai painjinit
ochii... Nu-i merge tu cu mine să'mi-o arăți ?

FLORICA. — Ba oiu merge... de ce nu ?

GRAUR. — Hai. (în parte). Să juri că-i Ileana
Cosinzeana din poveste... Când mă uit la ea, îmi
trece foamea. (caută lung la Florica).

FLORICA — (în parte). Bietul flăcău !... nu-i urât.
(tare). Hai la mălaiu.

GRAUR. — Ea, Florico... d'apoi mai mălăeș dulce decât tine, unde-aș mai găsi eu... Te-aș mânca dintr'o îmbucătură, pre legea mea!

FLORICA. — (râzând). Șterge-te pe dinți, bădico... Hai, vii?

GRAUR. — Viu, viu. (în parte). 'Mi-o fript inima și pace! (es amândoi prin dreapta).

SCENA VI.

SMĂRĂNDIȚA, TINCUȚA și mai multe dame.

(îmbrăcate țărănește, ies din pavilion).

SMĂRĂNDIȚA. — Ha, ha, ha! Bietul mōșu-meu!.. iar s'a mâniat pe noi că ne-am îmbrăcat țărănește. Zice că nu se cuvine fetelor de boier să poarte haine naționale.

TINCUȚA. — Dacă-i *ton patera*.. ruginit!

SMĂRĂNDIȚA. — Vă întreb, sorioare, care haină poate să ne prindă mai bine, pe noi cari suntem românce, decât haina românească?

TINCUȚA. — Las' că-i națională, dar e și frumoasă și ne scapă de malacofuri.

SMĂRĂNDIȚA. — Știți ce? Hai să ne prindem ca să nu purtăm altă îmbrăcăminte cât om șede la țară.

TINCUȚA. — Eu una aș purta-o chiar și în București, dacă aș îndrăzni.

SMĂRĂNDIȚA. — Primiți propunerea mea?

TOATE. — Primim.

TINCUȚA. — Mare haz ar fi să vie câțiva cavaleri din capitală, să ne vadă astfel.

SMĂRĂNDIȚA. — Măcar de-ar sosi vre-unul, că mie mi s'a făcut dor de ei.

TOATE. — Și mie, și mie.

SMĂRĂNDIȚA. — Tâst, că ne-o auzi cineva.

(Două dame s'apuc de jucat volanul; alte două se primblă culegând flori).

TINCUȚA. — S'apoi?

SMĂRĂNDIȚA. — Nu trebuie să dăm obraz ca-valerilor.

TINCUȚA. — Fi! parcă ei nu-și iau singuri destul obraz? Dar ia spune, Smărândițo, ce facem noi astăzi?

SMĂRĂNDIȚA. — (căutând) Ce să mai facem oare pentru ca să se mânie moș Sandu?

TINCUȚA. — Asta-i lesne, că-i iute ca focul *ton patera*.

SMĂRĂNDIȚA. — Iute, dar bun. Se înduplecă la tot ce voim. Știți una, sorioare? Hai să mergem la hora din sat ca să jucăm de ziua mea.

TINCUȚA. — Cu Țăranii?

SMĂRĂNDIȚA. — D'apoi cum?... Ei nu-s oameni ca și noi?

TOATE. — Bună idee!... Haide.

SMĂRĂNDIȚA. — Să facem *déjeuner* mai întâi. (strigă) Florico, Florico!

SCENA VII.

DAMELE, FLORICA (alergând din fund).

FLORICA. — Aud, coconiță.

SMĂRĂNDIȚA. — Spune să gătească masa și s'o aducă aci în grădină.

FLORICA. — Bine, coconiță (intră în pavilion).

SCENA VIII.

DAMELE, ȚĂRANII (viind din fund cu buchete de flori).

SMĂRĂNDIȚA. — Ce vuet s'aude ?

TINCUȚA. — Vin țăranii cu buchete de flori.

SMĂRĂNDIȚA. — Vreau să mă feliciteze de ziua mea onomastică, se vede.

ȚĂRANII.

Azi e zi cu soare
Azi e sărbătoare.
Iată-ne venim
Cu flori, și-ți dorim
Ani cu sănătate,
Cinci moșii cu sate,
Și un bărbățel
Ca un bujorel.

SMĂRĂNDIȚA. — (luând buchetele și împărțindu-le la dame). Oameni buni, vă mulțumesc din toată inima, și vă rog să veniți la mine, la orice nevoie îi aveà, că oiu fi preà bucuroasă să vă fiu de ajutor.

ȚĂRANII. — Să trăești coconiță ! (se retrag în fund).

SMĂRĂNDIȚA. — Nu vă spuneam eu că țăranii sunt oameni ca și noi ?... Priviți ce bucheturi frumoase ne aduseră.

TINCUTA. — (zâmbind) Românul galant din naștere.

SCENA IX.

Cei de'nainte GRAUR (alergând din fund).

GRAUR. — Florico, Florico!... Unde a fugit căprioara? (văzând damele, stă încremenit). Iaca mă!... Iaca, iaca!

SMĂRĂNDIȚA. — Ce vrea flăcăul ăsta?

GRAUR. — Ian privește, tătucă, ce de mai Florici!... Se vede că-i belșug în țara muntenească! (se apropie) Fa! (începe a râde prosteste) Fa!.. da voi de unde ați răsărit în calea mea?

TINCUTA. (încet) Smărăndițo, mie mi-e frică.

(damele dau semne de spaimă)

SMĂRĂNDIȚA. — Nu vă temeți... Țasta-i moldoveanu care a adus căprioara de peste hotar.

GRAUR. — Măi! că mândre haine aveți voi pe aici!... Par'că sunteți tot fete de răzeși de la Cașân.

TINCUTA. — Ce zice? ce zice?

SMĂRĂNDIȚA. — El ne ie de țărance... Las' să râdem nițel.

GRAUR. — (în parte) Is mândrulițe cozi!... Imi vine să le-apuc la hârjoană (tare) N'auziți, fa?

SMĂRĂNDIȚA. — Ce-i, bădică?

GRAUR. — (râde) Când mă uit la voi... știți?... mă furnică din inimă, că încă așa lighioi frumoșele n'am întâlnit eu.

TOATE. — (râzând) Lighioi! ce-i aia?

GRAUR. — Multe căprioare am vânat; multe potârnicchi am împuşcat... D'apoi ş'asa potârnicchi ca voi...

TOATE. — Potârnicchi noi? ha, ha, ha!

GRAUR. — Ba încă de cele de toamnă... Ş'asa îmi vine să vă prind în laţ, că pre legea me! pe soare pot cătă, dar la voi ba! (se apropie de dame; acestea se trag în lături). Nu vă temeţi, fa, că doar şi eu sunt om pământean... Sunt flăcău, şi poate să-mi aleg o nevestă dintre voi.

TOATE. — Dintre noi? ha, ha, ha!

GRAUR. — De ce? poate că vă veţi fuduli c'un fruntaş ca mine! Da eu îs fecior boieresc, fa!... Pot s'ajung şi pristav, fa!... Care din voi vre să fie pristăvoaie?

DAMELE. — (vesele între ele). Tu, ba tu, ba tu, ba tu!

GRAUR. — Ei! încet, încet... Nu vă scoateţi ochii de la mine, că ar fi păcat de aşa ochişori dragălaşi. Trageţi în sorţi, şi care din voi a aveà parte de la Dumnezeu, m'a luà.

SCENA X.

Cei d'inainte, FLORICA.

FLORICA. — (în partè) Tot acile-i Moldoveanul?

GRAUR. — Iaca şi Florica!... bine c'ai venit şi tu, să tragi în sorţi... Cine ştie fa?... poate că ție 'ţi-a cădeà norocu' (voeşte s'o ià de mână).

FLORICA. — (lovindu-l peste mână) Şezi mă (se apropie de dame şi zice încet) Masa'i gata.

SMĂRĂNDIȚA. — Bine, bădică... de-i luă o fată d'aci din sat, ai de gând s'o duci peste hotar?

GRAUR. — Hai, hai!... ba încă pe sus.

SMĂRĂNDIȚA. — Da cum e p'acolo, pe la dumneavoastră?

GRAUR. — La Moldova? la Moldova?... Dar n'ați auzit cânticu cel vechiu care zice:

„La Moldova cea frumoasă,
„Viața'i dulce şi voioasă!
„L'al Moldovei dulce soare,
„Creşte floare lângă floare!“

SMĂRĂNDIȚA. — Aşa o fi, bădică; d'apoi vezi că şi noi avem p'aci un cântec ce zice!

„Dâmboviță apă dulce
„Cine-o bea nu se mai duce!“

GRAUR. — Nu zic ba, pentru că tot pământul românesc e ca un raiu Dumnezeesc! Inşă la noi mai avem şi alta.

TOATE. — Ce?

GRAUR. — O veselie mare!... O fală care o în-tinerit toate sufletele Românilor.

TOATE. — Da ce e?

GRAUR. — Cum?... n'ați aflat vestea cea neaşteptată? Coroana lui Ştefan-Vodă s'o găsit!

TOATE. — Unde?

GRAUR. — La Suceava, în mormântul Domnului... Acum toată țara Moldovii se simte mân-

dră și voioasă! Coroana lui Ștefan cel mare o eșit din pământ ca să 'ncunune viitorul țării!... Alta nu se vorbește pe la noi.. Ba încă este ș'un cântic!

TOATE. — Îl știi?

GRAUR. — Care Român nu'l știe?

TOATE. — Cântă-ni-l să-l învățăm și noi, bădică.

GRAUR. — Bucuros. Ascultați:

COROANA MOLDOVEI

I

Pe al țarei noastre zare
O lumină crește 'ncet!
Tot Românul viu tresare
Ca din moarte înviet!
In genuchi toți cu sfială
Fii acestui bun pământ!
Căci lumina triumfală
Esă dintr'un vechiu mormânt!

TOȚI

In genuchi toți cu sfială
Fii acestui bun pământ!
Căci lumina triumfală
Esă dintr'un vechiu mormânt!

II

In acelaș loc de pace,
In a morții vecinic somn,
De trei veacuri cine zace?
Ștefan, bravul nostru Domn!

În genuchi toți cu sfială,
Iată Ștefan cel slăvit,
Și coroana'i triumfală
Și-al său braț nebiruit

Toți.

În genunchi toți cu sfială
Iată Ștefan cel slăvit,
Și coroana'i triumfală
Și-al său braț nebiruit!

III.

O! coroană, ca și tine,
Noi în umbr'am fost perduți!
Varsă'n țară mii lumine,
Să fim lumii cunoscuți.
În' picioare toți cu fală!
Saltă, saltă țara mea!
Căci coroana'ți triumfală
Iar pe frunte'ți va ședea!

Toți.

În picioare toți cu fală!
Saltă, saltă țara mea!
Căci coroana'ți triumfală
Iar pe frunte'ți va ședea!

Toți. — (cu entusiasm) Ura! ura! ura!

(În timp ce corul cântă, doi lachei aduc din pavilion o masă bogată, o așează aproape de ușă și es. Țăranii se retrag prin fund și es).

GRAUR. — (urmărind țăranii până'n fund, fără a

vedeà masa). Hai, mergeți de-acuma din sat în sat și cântați *Coroana Moldovei*, ca să se bucure Românii de-o veste așa de bună.

FLORICA. — (către damne, încet) Coconite, iată masa.

SMĂRÂNDIȚA. — Pofim la dânsa, sorioare.

GRAUR. — (viind în scenă și dând cu ochii de masă). Iaca mă!.. Ce masă împărătească!.... Pentru cine'i masa asta, fa?

DAMELE. — Pentru noi.

GRAUR. — Pentru voi? ha, ha, ha!... Mânca-v'aș de vii că hâtre mai sănțeți!... Da unde s'o mai dat așa praznic pentru de-al de voi?

SMĂRÂNDIȚA. — Nu crezi?... poftim la dânsa.

GRAUR. — Cum? Eu să mă pun la masă boerească, ca să pat vre-o pacoste?... Ba, leliță, ba.

SMĂRÂNDIȚA. — Atâta pagubă dacă nu primești. Noi n'avem teamă... Hai, sorioare, să mâncăm.

(Damele se 'ndreaptă spre masă)

GRAUR. — (căutând să le oprească). Ian și deți binișor, fa, și nu v'apucați de posne, c'or da boerii peste voi și'n loc de bucate, iți mîncă o calcavură de cele tătărești.

SMĂRÂNDIȚA. — Calcavuri?... ha, ha, ha! ... Ce'i aia?

(Damele se așează împrejurul mesei)

GRAUR. — Iaca, frate, că ele nu suguesc!... Se așează ca la masa lor!... Fa, nu glumiți cu dracu.

DAMELE. — Bune bucate!

GRAUR. — Ş'aşa mănâncă parcă-i dintr'a lor !.. Mare ești Doamne!.. Înc'aşa fete obraznice..

SMĂRÂNDIȚA. — N'auzi, flăcău, cum te chiamă?

GRAUR. — Graur!

SMĂRÂNDIȚA. — Dacă ești graur, vino de'ți mănâncă numele fript.

GRAUR. — (apropiindu-se) Da ce ?... poate c'aveți și grauri fripți?

SMĂRÂNDIȚA. — (arătând un talger plin) Avem; privește aci.

GRAUR. — Că bine zici !... și buni's, fa?

SMĂRÂNDIȚA. — De minune... Vii la masă, ori ba ?

GRAUR. — Oare ?... Mări ce-atâta !.. Ce-or păți ele, oiu păți și eu... Curaj, Graure ! Iată-mă's că viu !

(Merge de se pune în capătul mesei cu dosul spre pavilion).

TINCUȚA. — (încet Smărandiței) Smărandițo, iată'l că vine.

SMĂRÂNDIȚA. — Las'să râdem.

TINCUȚA. — Dar de ne-a vedea moș Sandu !

SMĂRÂNDIȚA. — A râde și el.

GRAUR. — Florico tu nu mănânci ?

FLORICA. — Nu.

GRAUR. — Nu ?... Pentru ce sufletele ?

FLORICA. — Nu mi-i foame.

GRAUR. — Poate că te-ai săturat cu mălaiu?... (Și eu înc'am imbucat o felie, dar de praznic nu mă dau în lături (căutând pe masă) I! tă-

tucă ! ce de mai bunătați !... Nici nu mai știu ce sunt și din care capăt să încep... Mămăligă nu-i, nici brânză zburată ?

SMĂRĂNDIȚA. — Ce mămăligă ?... Na mai bine gelatină.

GRAUR. — Cum ai zis ?... slatină ?... Adă și slatină, ce-o fi aceia.

DAMELE, — Vrei și sardele, și *paté-froid* și biftec ? (îi umplu talgerul).

GRAUR. — Vreu, vreun de toate... Puneți coala să-mi fac un balaniș-balmuș ca la cumătra... povestea țiganului.

TINCUTA. — Vrei și salam ?

GRAUR. — Alechim-saleam ?... bucate turcești ?.. Cum nu ?... adă și alechim saleam.

SMĂRĂNDIȚA. — (dându-i un gavanoșel cu muștar) Na și de asta că e bună.

FLORICA. — (râzând în parte) Ii dă muștar coconița... Să vedem ce-a face.

GRAUR. — (luând gavanoșelul) Dulce'i mâncarea asta ?

SMĂRĂNDIȚA. — Dulce.

GRAUR. — De'i așa, am să'nghiț ca o lingură de masă, să mi se dreagă pofta. (ia o lingură de muștar și o bagă în gură) Valeu ! mămălică me, că iute'i... Valeu!... mă arde, mă arde la inimă!.. Apă, apă. Ba nu. . vin, vin.

(Damele râzând, îi întind pahare cu apă)

DAMELE. — Na, na.

FLORICA. — (dându'i un pahar cu vin). Na, bea curând. (în parte) Sărman băiat!

GRAUR. — (după ce a băut) A! m'am mai potolit!... (către Smărândița) Așa ți 'i gioaca, fa?... Ei! las'că te-oi drege eu după masă. Cât pe ce eră să'mi sae ochii din cap.. Oiu fi roș ca un rac.

SMĂRÂNDIȚA. — Lasă, Graure, că mai frumos ești așa.

GRAUR. — Oare?... Așa să fie, Florico?

FLORICA. — Par'că ești un buhai de baltă.

GRAUR. — De cei cari fac bu, u, u, u, la soare? (râde).

(Toți râd cu veselie)

SMĂRÂNDIȚA. — Ia ascultă... Na un pahar de vin de Odobesti... Be'l în sănătatea noastră și ne cântă ceva.

DAMELE. — Dar, dar; cântă-ne ceva.

GRAUR. — Bucuros.. Am să vă cânt un cântic, din vremea lui Tata Noe care-o descoperit viea... Adu paharu'n coaci, și să trăiți la mulți ani precum doriți! Ascultați, și să faceți toți ca mine.

I

Tata Noe cel bătrân

Fost-a, fost puiu de Român!

El a născut veselia

Căci a descoperit viea

(Bate încet cu un cuțit peste un pahar deși împreună astfel cânticul).

Să-l slăvim,
Să-l cinstim,
Tot cu vin,
Cu pelin,
Și voios
Și frumos
Să 'nchinăm,
Să cântăm.

TOTI ÎN COR (bătând cu cuțitele în pahare).

Să-l slăvim,
Să-l cinstim,
etc. etc. etc.

II

Când potopul s'a vărsat,
Toți cei răi s'au înecat!
Vra să zică, sorioare,
Cine-i rău de apă moare!

Insă eu
Sunt bun, zău!
Și voesc
Să trăesc,
Bând voios,
Bucuros
Vin, vin, vin
Și pelin!

TOTI ÎN COR

Insă eu
Sunt bun, zău!
etc. etc. etc.

GRAUR. — (bând) Ei!... noroc bun să de
Dumnezeu!... și la anu cu bine!... Să vă văd
pe toate măritate tot cu flăcăi ca mine (chiue,

bea paharul pe jumătate și rămășița o aruncă peste cap în obrazul Pitarului Sandu ce ese din Pavilion).

SANDU. — (arătându-se la ușa pavilionului) Cine urlă așa acilea? (primind paharul de vin în obraz) Carnacsi!

DAMELE. — (văzând pe Sandu' se scoală degrabă dela masă și fug prin grădină, în culisele din stânga, în fund, strigând :) *Voilà mon oncle! Sauve qui peut! Sauve qui peut!*

GRAUR. — Ce chiper? ce chiper?... Stați, fa... Ce-ați pățit?

SCENA XI.

GRAUR (la masă), SANDU.

SANDU. — Ce faci aci, hoțule?

GRAUR. — (în parte) Îra! boeru cel surd! Am pățit'o!

SANDU. — N'auziși ce-am spus?... Ce faci aci?

GRAUR. — (tare) Fac praznic.

SANDU. — Praznic!... De sufletul cui?

GRAUR. — De sufletul bunicăi.

SANDU. — Te-oi buniți eu acuș, obraznicule... Auzi! să mă boteze cu vin din cap până în picioare!... de bine ce m'am schimbat.

GRAUR. — (sculându-se) Apoi dă, cucoane... vina me'i? Țărancele dumitale m'o scos din minte,

SANDU. — Care țărance?

GRAUR. — Cele care-o fugit strigând: chiper chiper, când te-o zărit. Ele mi-o zis să fac praznic și m'o poftit.

SANDU. — (în parte) Iar vr'o nebunie de-a Smă-rândiței! Ei! s'a întrecută ră cu gluma!

GRAUR.—(în parte) Oare ce bodogănește surdu?

SANDU. — Ai noroc, sărmane, de ce ai noroc... că altminterea ai mâncă un praznic dela mine, de l-ai pomeni câte zile-ai avea... Hait, cară-te de p'acile, și să nu te mai văd.

GRAUR. — Iaca mă car, boerule. (în parte) Păcat de copile că le las eu lacrimile pe obraz.

(Doi lachei vin de ridică masa)

SANDU. — Căratu-te-ai?

GRAUR. — Cărat, cărat (în parte) surdule!

SANDU. — Ce-ai zis?

GRAUR. — (cât se poate de tare) Cărat! cărat! (se depărtează prin fund, în dreapta, și ese)

SANDU.—(singur) Măi!... că obraznic român!... D'apoi și Smă-rândița!... să se pue la masă c'un mojie! *to parecsilose!*... Am s'o ocărăsc... Aoleo! că'mi curge vinul prin sân. Trebuie iar să merg să-mi schimb rufele, că m'a lovit un guturaiu (merge spre pavilion) Bre! bre!... *anapodos cosmos!* (ese).

SCENĂ XII.

FLORICA (viind pe gânduri din stânga).

Sărmanul bietul Graur!... Ce o fi pățit el oare cu boeru? Să fi mâncat o bătae?... Păcat de așa flăcău, că mare hătru-i și pă plac!... Eu, una, știu că de când a venit Moldoveanu, par'că

nu mi's mințile acasă. Imi vine tot să oftez !.., m'a lovit dorul!

Un dor ascuns în al meu sin
Zace plângând, suferitor,
Ah! cum să fac și să alin
Plânsul amar acelui dor!

Ce vreau? Nu știu !.. Pentru-al meu chin
Nimic nu e mângâietor,
Ah! cum să fac și să alin
Chinul cumplit acelui dor!

Câmpu 'nflorit, cerul senin,
In pieptu-mi nase tainic fior.
Ah! cum să fac și să alin
Neîmpăcarea-acelui dor!

O! de-aș putea cu-al meu suspin
In cerul 'nalt voios să zbor,
Numai atunci aș ști s'alini
Suspînul trist acelui dor!

SCENA XIII.

FLORICA, GRAUR (arătându-se după boschet).

GRAUR.—Iaca Florica. Pst, pst!

FLORICA.—(tresărînd) Cine'i?

GRAUR.—Florico, fa.

FLORICA.—Tu ești, Graur?

GRAUR.—Eu!

FLORICA.—Da n'ai plecat încă d'aci?

GRAUR.—Nu, fa, că nu pot.. Mi-ați făcut farmici... Unde'i boeru?

FLORICA.—S'a dus în casă.

GRAUR.—Ducă-s'ar ea ciocârlia, că mare matuf îi!

FLORICA.—Poate că te-a bătut, neiculiță?

GRAUR.—Aa nu, dar cât pe ce eră să văd pe dracu.

FLORICA.—(apropiindu-se de Graur) Bietu Graur!

GRAUR.—Ci că l'am botezat cu vin!.. D'apoi și el ce avea să vie tocmai la mijlocul praznicului? N'am apucat macar să 'nghit o bucățică de *slatină* și de *alechim*... Am rămas flămând.. Unde's celel'alte fete?

FLORICA.—S'a ascunsără prin grădină.

GRAUR.—Așa li se cade dacă nu m'o ascultat și s'o apucat să mânânce masa boerească, masă străină.

FLORICA.—Ce fel, străină? Eră... masa lor.

GRAUR.—A lor?... Cum, Doamne iartă-mă?... așa mânâncă țărancele pe la voi?

FLORICA.—Da te 'nșeli, sărmane, că ele nu's țărance.

GRAUR.—Țărance, răzeșițe... tot una'i.

FLORICA.—Nici răzeșițe, cum le ziceți pe la voi.

GRAUR.—Măcar vătăjițe să fie, tot nu se cuvine...

FLORICA.—Nici vătăjițe.

GRAUR.—De!... că n'or fi cu toate privighitorite, deși au glas de privighitori.

FLORICA.—Ba's chiar cocoane.

GRAUR.—Cucoane? cucoane!... Pușche pe limbă'ți!... Cucoane, ele?

FLORICA.—Mai așa !... Nepoata boerului, coco-nița Smărădînța, cu prietenile ei s'a îmbrăcătără de azi dimineată în haine țărănești.

GRAUR.—Pentru ce ?

FLORICA. Știu eu ?

GRAUR.—Poate ca să'mi placă mie ?... Ha, ha, ha ! Care vra să zică, m'am hârjonit cu cucoane cu ?... am mâncat la masă cu cucoane ?... I ! mă-mulica me, căci n'am știut una ca asta !

FLORICA.—Și ce făceai ?

GRAUR.—Ce făceam ?... Le sărutam pe toate.. încalte să pot zice și eu c'am sărutat obraz de cucoană în viața me.

FLORICA.—Cum ? zău ?... ai fi îndrăznit ?

GRAUR.—Iaca !.. ba mi-ar fi fost rușine poate cu niște țărance de sama me ?... Iacă pe tine, Florico, de-aș vrea să te sărut, nici că te-aș mai întrebă.

FLORICA.—Ba zău ?

GRAUR.—Dec ! nu cumva te-ai fasoli poate ?

FLORICA.—Mai știi ?

GRAUR.—E, e, e ! Nu mă face, că eu acuz cerc.

FLORICA.—Ian cearcă să vezi.

GRAUR.—Așa ți-i povestea, fa ? Apoi așteaptă. [se repede s'o sărute].

FLORICA.—[fugind] Prinde dacă poți.

[Florica aleargă împrejurul boschetului, Graur o alungă].

GRAUR.—Măi, că sprintenă căprioară.

FLORICA.—Zbori, Graure, zbori.

GRAUR.—Las că-i videa tu dacă te-oi prinde.

FLORICA.—Hâș pasăre, hâș.

[În fund în stânga, se ivesc damele. Florica a-leargă de se ascunde după ele. Graur se oprește.

SCENA XIV.

DAMELE, FLORICA, GRAUR.

GRAUR.—[În parte] Iaca cucoanele!

SMĂRĂNDIȚA.—Ce este de alergai așa?

FLORICA. — Ia, nebunu ăl de Graur, vrea să mă prinză.

GRAUR.—Ne jucăm de-a baba-oarba, [în parte] Să mă fac că nu știu de's cucoane, ori ba.

SMĂRĂNDIȚA.—De-a baba oarba?

GRAUR.—Știți ce fa?... Hai să ne jucăm cu toții de-a baba-oarba ca să râdem.

TOATE.—Noi cu tine?

GRAUR. — Voi, cu mine, d'apoi cum?... Eu mi-oiu legă ochii, și pe care oi prinde-o, oiu sărută-o și oiu luă-o de nevastă. [în parte] Mare minune ar fi să prind o cuconiță.

SMĂRĂNDIȚA. — (încet către prietinele ei) Ce ne pasă?... Hai să ne jucăm.

GRAUR.—Ei! vreți?

SMĂRĂNDIȚA.—Vrem. (dând o batistă Floricăi) Na, Florico, leagă-i ochii.

FLORICA.—Vină 'ncoa, Graure (îi leagă ochii strâns).

GRAUR. — Iată mă's. (încet Floricăi) Nu strânge tare, Florico... doar oiu prinde o duducă.

FLORICA. — De grabă ți-a fi?... Ia așa,

GRAUR. — Valeu! că'mi pleznesc ochii! Gata, sunteți?

TOATE. — Gata.

GRAUR. — Cruce-ajută! Să te văd, Graure băete! acu să 'mi vânezi cum se cade.

(Damele se pun în rând pe lângă Graur și'l gâdilă pe la nas și pe la urechi cu pae)

GRAUR. — (căutând cu brațele întinse).

Baba, Baba-oarba...

Unde 'mi este roaba

Brațele să 'ntind

Roaba s'o coprind.

(Apărându-se de muști) Hâș muscă... nu mă gâdili la urechi.

DAMELE. — (alergând vesele împrejur)

Roaba dacă-i prinde,

Capul ți-i aprinde,

Roaba-i ici, roaba-i coleă,

Ia-te după ea!

} (Impreună)

GRAUR

Baba, Baba-oarba... etc.

DAMELE

Roaba dacă-i prinde, etc.

GRAUR. — Cine mă gâdile pe la nas? (strănută) Să 'mi fie de bine!

(Sandu se arată la ușa povilionului. Damele cum îl zăresc zic: *Voilà l'oncle, fuyons vite*, și se fac nevăzute pe furiș, la stânga).

SCENA XV.

GRAUR, SANDU.

SANDU. — (pe pragul uşei în parte) Asta-i de a treia oară că mă schimb astăzi (se coboară în scenă).

GRAUR. — (îndreptându-se spre Sandu) Baba, Baba-ôarba.. (punând mâna pe Sandu) Na că te-am prins. De acum eşti a mea şi am să te sărut. (sărută pe Sandu cu foc).

SANDU. — (luptându-se) Măi, şezi binişor.

GRAUR. — Ba te sărut (iar îl sărută).

SANDU. — Măi, hoţule ! ai nebunit ? (smuceşte batista de pe ochii lui Graur).

GRAUR. — (speriat, în parte) Vai de mine !... iar surdu ?

SANDU. — (în parte) Ce 'mi văzură ochii ?... iar surdu ! (tare)* Măi, tâlharule, nu 'ţi-am poruncit odată să lipseşti de-acilea ?

GRAUR. — Ba 'mi-ai poruncit, cucoane ; d'apoi vezi... aşa-i păcatu când se leagă de român.

SANDU. — Ce zici ?

GRAUR. — (în parte) Tot n'o auzit ! (tare) Păcatu !

SANDU. — Ce păcat, măi ?

GRAUR. — Să vezi, d-ta... Când plecasem ca să mă întorc acasă, îmi scoate dracu în cale un cârd de fete.

SANDU. — Ei ! ş'apoi ?

GRAUR. — Apoi... dă ! Fetele 's cu ochi de

șerpe ! Ele m'o fermecat și m'o oprit ca să ne jucăm împreună de-a Baba-oarba.

SANDU. — De-a Baba ?..

GRAUR. — (la urechea lui Sandu). Oarba !

SANDU. — Carnacsi ! (în parte). Tot nebunii de-a Smărăndiței și de-a prietenilor ei !.. Las' că le-oiu jucă-o eu bună, dacă-i așa.

GRAUR. — (în parte, cu grijă). Oare ce mormăește ?

SANDU. — Spune-mi, măi, cum te-a îndemnată fetele la joacă ?

GRAUR. — Iaca cum. Se vede că le-am picat tronc la inimă, și pentru ca să nu-și scoată ochii de la mine, s'o prins între ele așa : care 'mi-a cădeă la mână, în joc, pe aceia s'o iau de nevastă.

SANDU. — Așa ?

GRAUR. — Așa.

SANDU. — Și tu vrei să te 'nsori ?

GRAUR. — (rușinos). Cum nu, cucoane ?.. Așa copile curățele și mândrulițe, unde se mai găesc !

SANDU. — Dar care din ele îți place ție mai mult ?

GRAUR. — Apoi, dă !.. Știu eu, cucoane ?.. Toate 'mi sunt pe plac.

SANDU. — (râzând). Auzi, hoțu !.. Ei, bine ; eu îți dau voie s'alegi pe care-i vreă tu.

GRAUR. — Oare ? Nu mă iei în râs, cucoane ?

SANDU. — Nu, nici de cum. Tu sameni a fi fecior de oameni.

GRAUR. — Dar, cucoane. Tată-meu îi vier, și eu sunt fecior boieresc.

SANDU. — Ce le trebuie mai mult fetelor? (în parte). Am să le dau o spaimă sănătoasă nebunelor alea.

GRAUR. — (în parte). Când să mă 'nsor c'o ducă, să mă fac și eu ducel.. Valeu, mămu-lica me!.. Ce-aș mai râde!

SANDU. — Ei, te-ai hotărit?

GRAUR. — Hai, hai.

SANDU. — Prea bine. (Strigă). Niculae!

(între un lacheu).

GRAUR. — Niculai.

SANDU. — Du-te de chiamă preotul din sat, și adună toți sătenii acilea în grădină.

(lacheul iese).

GRAUR. — (în parte). Se vede că nu-i glumă... Vreă surdu să mă boierească cu tot dinadinsu.

(Damele se ivesc în fund, primblându-se printre copaci).

SANDU. — Da oare unde-s fetele? (Zărindu-le). A! iată-le. (Mergând spre ele). Ian veniți încoa, fetelor, că am să vă spun o veste mare.

SCENA XVI.

GRAUR, SANDU, SMĂRÂNDIȚA, TINCUȚA, FLORICA,
DAMELE.

DAMELE. — (Alergând). Ce veste? ce veste?

SANDU. — (În mijlocul lor). Mi-a mărturisit Graur că l-ați îndrăgit cu toatele.

DAMELE. — Noi?... Ha, hă, ha!

SANDU. — Dar, voi!... și că sunteți în stare să vă scoateți ochii pentru dânsul... Fiind însă că nu se poate să vă măritați toate cu el, am hotărât ca el s'aleagă dintre voi pe care 'i-a plăcea și s'o ia.

SMĂRÂNDIȚA (încet) Glumești, moșule?

SANDU. — (încet) Ba nici gândesc... Ați vroit să vă țărăniți; ați mâncat la masă cu țărani; v'ați jucat de-a Baba-oarba cu țărani... Nu vă rămâne de cât să vă măritați cu țărani. Ș'așa am și poruncit să vie preotul din sat ca să facă chiar acum nunta.

TINCUȚA. — (speriată) Auzi, Smărândițo?

SMĂRÂNDIȚA. — Aud, însă nu'mi vine-a crede...

DAMELE. — (între ele, de oparte) Eu nu vreau să mă mărit cu Graur.

SMĂRÂNDIȚA. Nici eu.

GRAUR. — (în parte). Ian vezi-le cum se sfădesc de la mine!

SANDU. — Hai, Graure, alege din copile pe care ți-a veni la socoteală, și să-ți fie de noroc. Eu îi dau zestre o păreche de juncani ș'o vacă.

GRAUR. — (în parte). Pe care s'aleg oare?... Toate îmi sunt pe plac!... Ș'apoi de-oiu alege pe una, s'or mâhni celelalte, mititelele!

SANDU. — Ei... te hotărăști azi?... Spune, pe care fată vrei? Iaca și satul vine ca să fie față la cununia ta.

(Țărani intră pe scenă)

DAMELE — (între ele, foarte îngrijite). Se trece cu gluma, moș Sandu. Mie-mi vine-a plânge Asta nu-i de suferit.

SANDU. — (în parte). Ian vezi-le cât sunt de speriate!.. Lasă, lasă! le-oiu învăță eu să și uite *ighemoniconu* boeresc. (tare). Dă, Graure, fii cu inimă, că fetele's de soiu.

GRAUR. — Cred și eu; dar aș vrea s'aleg. și nu știu, că's toate una mai dihai decât alta... Ian să le privesc și să le cercetez mai de-aproape. (Se apropie de dame și le privește cu de-amăruntul)

DAMELE. — (trăgându-se îndărăt). Să ne cerceteze!

GRAUR. — Nu vă temeți, fa, că doai n'am să vă mânânc.

SANDU. — Ei!... ți-ai pus ochiu pe vre-o una?

GRAUR. — (oftând). Cu greu, cucoane... Dar știi ce?... eu oiu zice o cimilitură, și care din ele o ghici-o mai întâi, aceia să fie a me. Primești?

SANDU. — Intreabă-le pe ele dacă primesc.

GRAUR. — Voi primiți, fa?

SMĂRÂNDIȚA. — (incet către dame). Am scăpat! (lui Graur). Primim.

SANDU. — (cu mirare, în parte). *Chirie elei-son!*.. ele primesc!

GRAUR. — Ei! dar ascultați și găciți:

Două stelute cu raze line

Lăsat-a cerul plin de lumine

Și pe-a ta frunte ele-au căzut...

Gâci, drăguliță, că le sărut.

(vorbind) Găcit-ați ce-s stelutele cele două?

DAMELE. — Ba nu!

FLORICA.

Eu 'ți-oiu răspunde precum tu vrei:
Două stelute sunt *ochii mei*.

DAMELE. — (cu bucurie) Bravo, Florică!... A
gâcit Florica!... Ea să se mărite cu Graur.

GRAUR. — Mai stați, mai stați; nu vă grăbiți,
că mai am o cimilitură.

O vezi închisă, rumenă floare;
Cum se deschide, vezi lăcrămioare.
In a ta față ea s'a născut...
Gâci, draguliță, că o sărut.

(vorbind) Gâcita-ți ce-i floarea cea rumenă?

DAMELE. — Ba nu, ba nu!

FLORICA.

Cimilitura nu-ți este grea
Rumena floare e *gura mea*!

GRAUR. — Tocmai!... Tu ai gâcit, Florică, tu
a me să fii de-acu.

DAMELE. — (între ele cu bucurie) Ah! ne-a
scăpat Florica.

SMĂRÂNDIȚA. — De vreme ce Florica are să
aibă parte de tine Graure, noi cu toatele îi fă-
cem o zestre de 200 de galbeni.

GRAUR. — (sărind în sus) Ura!.., să trăiți!.., ura!

FLORICA. — Coconită, dă-mi voe să primesc
numai pe jumătate din zestre; iar cealaltă ju-
mătate s'o dați în folosul săracilor.

GRAUR. — (nebun) Ura!.. să trăiască Florica!

SÂNDU. — Aferim, copila mea!... Fapta asta

ți-a fi de noroc ; căci cine dă la săraci, e bun la Dumnezeu ! (către săteni) Măi !... ziceți lăutarilor să sune o horă, ca să jucăm cu toții la nunta Floricăi.

Toți. — Hora, hora !

GRAUR. — La joc, voinicește, că eu voiu cânta o horă dela Moldova.

(Toți se prind în horă. — Graur cântă).

I.

Hai în horă de-i jucă
Lelițo, lelițo, fa !
Că eu sufletul ți-oiu dă,
Lelițo, lelițo, fa !
Tu ești mândră la privit,
Lelițo, lelițo, fa !
Eu, voinic, bun de iubit,
Lelițo, lelițo, fa !

II.

Lelițo dela munteni,
Lelițo, lelițo, fa !
Treci cole, la Moldoveni,
Lelițo, lelițo, fa !
Să ne prindem soțiori,
Lelițo, lelito, fa !
Și să fim ca doi bujori,
Lelițo, lelițo, fa !

III.

Piară dracul dintre noi
Lelițo, lelițo, fa !
Să fim una amândoi,
Lelițo, lelițo, fa !
Tot un trup și un sufletel,
Lelițo, lelițo, fa !
Uniți ca Cinel-Cinel,
Lelițo, lelițo, fa !

(Cortina cade).

„BIBLIOTECA PENTRU TOȚI“

PUBLICAȚIE DE POPULARIZARE

*peste 340 numere apărute până acum a câte
30 bani numărul*

Această bibliotecă este o enciclopedie de lucrări literare de pedagogie, de educație, de știință popularizată, ale scriitorilor de căpetenie români și streini și prin ieftinătatea volumelor, poate fi la îndemâna tuturor.

Scopul acestei publicațiuni fiind numai pentru răspândirea gustului de citit, se recomandă în special d-lor studenți, militari, institutori, învățători, cercurilor culturale, bibliotecelor rurale și mai ales părinților cari voesc să dea în mâna copiilor, cărți bune de citit și de cultură pe cale ușoară.

Fiecare număr costă *30 bani*, două sau mai multe numere la un loc se socotesc câte 30 bani fiecare.

La facerea comandai este suficient a se indica numerile din dreptul volumelor alese.

A se cere catalogul complet al acestei **Biblioteci pentru toți** la *Librăria Leon Alcalay, București*.

Biblioteca pentru toți este o publicație enciclopedică în care își găsesc loc lucrările vechilor cronicari și scriitori români, opere literare moderne, române și străine, lucrări științifice și de educație.

Direcțiunea Bibliotecei pentru toți primește spre publicare orice lucrări, în cadrul tendinței sale de popularizare.

Manuscrisurile și corespondența privitoare la direcțiune se vor adresa directorului Bibliotecei pentru toți, la librăria-editoare Leon Alcalay, București.

„Biblioteca pentru toți“

Publicație de popularizare

Peste 340 numere apărute până acum a câte
30 bani numărul

Ultimele volume puse în vânzare

305-306	<i>Gane</i> , Novele. Volumul I	—30
307-310	<i>Sienkiewicz</i> , Quo-Vadis (Roman) . . .	1.20
311	<i>Conan Doyle</i> , Aventurile lui Scherlok Holmes	—30
312	<i>Ch. Dickens</i> , O noapte de Crăciun . . .	—30
313	<i>Victor Hugo</i> , Ultima zi a unui condamnat . . .	—30
314	<i>Guy de Maupassant</i> , Nuvele alese . . .	—30
315	<i>Camille Flammarion</i> , Ce e viața? . . .	—30
316	<i>Vlahuță A.</i> , Din durerile lumii	—30
317	<i>Gogol</i> , O noapte de Mai	—30
318	<i>R. Wagner</i> , Tannhäuser. Dramă muzicală . . .	—30
319	<i>A. Vlahuță</i> , Nuvele	—30
320-321	<i>Goethe</i> , Faust. Tragedie	—60
322-323	<i>V. Alecsandri</i> , Despot-Vodă, legendă istorică în versuri	—60
324-325	<i>Dr. Istrati</i> , București-Cairo, note de călătorie	—60
326-327	<i>Duiliu Zamfirescu</i> , În războiu	—60
328-329	<i>Schiller</i> , Wilhelm Tell. tragedie	—60
330	<i>Gr. Ventura</i> , Copila din flori. comedie . . .	—30
331	<i>M. Gorki</i> , Nuvele	—30
332	<i>Turgenieff</i> , Duelistul. Nuvela	—30
333	<i>Gr. Ventura</i> , Curcanii. Piesă națională . . .	—30
334-335	<i>Schiller</i> , Don Carlos. Tragedie	—60
336	<i>Negruzzi Const.</i> , Poezii	—30
337-338	<i>Negruzzi Const.</i> , Proză	—30
339	<i>Cicerone</i> , Despre bătrânețe	—30
340	<i>Ferièr</i> , Darwinismul	—0.30
341-342	<i>Negruzzi Const.</i> , Scrisori	—0.60

Cererile însoțite de valoare prin mandat postal
se expediază franco de către Librăria *Leon Alcalay*
la București.